

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij
bisdom Antwerpen / januari-februari 2016

**Barmhartigheid
als buikgevoel**

I, WISCH YOU A BETER LIFE.
WHIT LOVE
AND, FUN

© Vredescentrum

GASTVRIJ VOOR
VLUCHTELINGEN

OP WEG NAAR
PASTORALE EENHEDEN

DE SYNODE
OVER HET GEZIN

HET LIJDENSVERHAAL
VERBEELD

Relevant - Nummer 01
TWEEMAANDELIJKS
Januari-februari 2016

Afgiftekantoor 2099
Antwerpen X - P 914402
www.relevant-bisdomantwerpen.be

Het zou een nieuwjaarswens kunnen zijn, maar het is een nieuwe postzegel die bpost op 24 oktober in omloop brengt. Vertegenwoordigers van de drie Abrahamitische godsdiensten – christendom, islam en jodendom – in ons land leggen de handen op elkaar in een verzoenend gebaar. Van links naar rechts: grootrabbijn van Brussel Albert Guigui, mgr. Johan Bonny en imam Khalid Benhaddou van de Al-Fath moskee in Gent. De zegel met opschrift 'allen gelijk, allen verschillend' breekt een lans voor religieuze verdraagzaamheid. Fotografie van dienst was Lieve Blancquaert.

INHOUD

Woord van de bisschop	3
Barmhartigheid als buikgevoel	4
Barmhartigheid bij de profeten: Jesaja	10
Gastvrij voor vluchtelingen	12
Op weg naar pastorale eenheden	14
De synode over het gezin	16
Groep in de kijker: kOsh	18
Estafette: Pol Hendrix	19
De kiosk	20
Vorming	22
Doorkijk	23
Jongerenkatern	24
Was jij erbij?	26
Het voorval	28

COLOFON

Relevant, het diocesane magazine van het bisdom Antwerpen, verschijnt tweemaandelijks. Verantwoordelijk uitgever is Olivier Lins, Schoenmarkt 2, 2000 Antwerpen.

Hoofdredactie: Ilse Van Halst
 Redactieraad: Johan Govaerts, Saskia van den Kieboom, Jan Kint, Olivier Lins, Rita Peeters, Kristin De Raeymaecker, Jan Schraepen, Lea Verstricht
 Redactie en abonnementen: Relevant, Groenenborgerlaan 149, 2020 Antwerpen, 03 287 35 83, relevant@bisdomantwerpen.be, www.relevant-bisdomantwerpen.be.

Een jaarabonnement kost 20 euro. Jongeren betalen 10 euro. Abonnees in het buitenland betalen 40 euro. Een steunabonnement kost 50 euro. Abonneren kan op IBAN: BE45 7350 3165 1589, BIC: KREDBEBB van vzw Bisdom Antwerpen – Relevant met duidelijke vermelding van naam en adres voor wie het abonnement bestemd is.

© Frank Bahmüller

MENSELIJK EN GODDELIJK

Je kon er niet aan voorbij. Eind vorig jaar werd het Jubeljaar van de Barmhartigheid op gang getrokken. Dit staat helemaal in het teken van barmhartigheid en zo ook deze jaargang van *Relevant*. In dit eerste nummer schetst emeritus professor moraalthologie Roger Burggraeve, die zelf een ethiek van de groei –

lees: barmhartigheid – uittekende waaraan de onvolmaakte mens van vandaag zich kan optrekken, de menselijke en goddelijke insteek van barmhartigheid. We maken je ook warm voor de vele activiteiten die in ons bisdom worden ingericht in het kader van dit Jubeljaar en een steun kunnen zijn om je te bekeren en te oefenen in barmhartigheid.

In de volgende nummers zullen we aan de hand van de parabel van de barmhartige Samaritaan de verschillende facetten van een barmhartige levenshouding analyseren. Daarnaast slaan we de Bijbel open en gaat Rik Hoet in elk nummer te rade bij de profeten: wat leren zij ons over barmhartigheid?

Ander brandend actueel onderwerp is de vluchtelingen crisis en wat die aan vragen en opdrachten met zich meebrengt voor ons als gelovigen en als Kerkgemeenschap. Het is meteen een oefening om die barmhartigheid ook echt 'hard' te maken. Niet als een medelijdend ontfermen over deze arme sloebbers, maar door oprecht hun naaste te worden.

Verder staan we stil bij de decretale oprichting van de eerste pastorale eenheden in ons bisdom en de weg die zij afgelegd hebben. Met onze bisschop blikken we ook terug op de synode over het gezin. Wat onthoudt hij als belangrijke aandachtspunten en met welk huiswerk komt hij terug?

Wil je dit jaar nog meer voer om je te oefenen in barmhartigheid? Denk er dan aan om je abonnement op *Relevant* te hernieuwen indien je dit nog niet deed. Doe je mee?

Ilse Van Halst

Wensen en tekeningen van Antwerpse leerlingen voor hun Syrische leeftijdsgenootjes in een Turks vluchtelingen kamp. Het Vredescentrum verzamelt ze in een vredesbrievbus en zendt ze naar Turkije. Vluchtpost, een initiatief van het Vredescentrum, is een kant-en-klare workshop op kindermaat voor het derde, vierde, vijfde en zesde leerjaar van het basisonderwijs. Na een interactieve introductie over vluchtelingen vandaag, gaan de kinderen creatief aan de slag.

ZACHT UIT DE HOEK KOMEN

Paus Franciscus blijft verbazen. Op 8 december 2015 opende hij in Rome een Jubileumjaar van de Barmhartigheid. Elk bisdom van de katholieke Kerk sluit zich bij dat jubileumjaar aan. In de kathedraal van Antwerpen openden we op 13 december de Heilige Deur van dit jubeljaar. Ik nodig iedereen uit om op een namiddag door deze Heilige Deur de kathedraal binnen te gaan voor een ontmoeting met Gods barmhartigheid. Het logo van het jubileumjaar toont de figuur van Christus die een zwakke of verloren mens op zijn schouders draagt. De figuur van Christus en de gedragen persoon kijken elkaar aan. Hun ogen raken elkaar en ze zien weer licht in elkaars ogen. Dat is het wonder van de barmhartigheid.

'Barmhartigheid' is geen modieus woord. Integendeel. Het komt recht uit de oude woordenschat van de Bijbel en van de kerkelijke traditie. Het is de vertaling van het Latijnse woord *miser cordia*: een samenstelling van *miser* (arm, zwak, ellendig) en *cor* (hart). Wie een hart heeft voor armen en zwakken, die is barmhartig. Talloze bladzijden van de Bijbel vertellen ons over barmhartigheid, vooral over de barmhartigheid van God. Zijn barmhartigheid is zonder einde. Ze is ons telkens voor. Ze is sterker dan onze tegenstand. Ze vergeeft het kwaad dat wij haar aandoen. "Wees barmhartig, zoals jullie Vader barmhartig is", vroeg Jezus aan zijn leerlingen (Lucas 6, 36).

De Bijbel geeft ons bovendien de gekende zeven lichamelijke 'werken' van barmhartigheid, die later aanleiding gaven tot het oplijsten van de ons minder vertrouwde zeven geestelijke 'werken' van barmhartigheid. Want ook dat is Bijbels: dat gevoelens hun echtheid slechts bewijzen in daden. Hoeveel mooie gevoelens blijven niet ongebruikt hangen in het magazijn van onze goede intenties en nobele beloften? Het zijn de 'werken' van barmhartigheid die onze samenleving doen uitgroeien tot een ruimte van grotere menselijkheid. Ze maken de beste krachten in mensen wakker. Ze houden het licht in deze soms donkere wereld brandend.

Met een Jaar van de Barmhartigheid lijken de Kerk en de christenen weer eens in de hoek van de 'zachte waarden' te staan. Hoe ver kan je het schoppen in deze wereld met barmhartigheid? Zet barmhartigheid geen rem op vooruitgang, ontwikkeling en groei? Hoeveel geld mag barmhartigheid ons kosten, geld dat we misschien beter investeren in competitieve bedrijven of winstgevende ondernemingen. Stel je voor dat 'barmhartigheid' wordt opgenomen in de Millenniumdoelstellingen van de Verenigde Naties! Of in het Pact 2020, het nieuwe toekomstpact voor Vlaanderen van de Vlaamse regering!

En toch is 'barmhartigheid' niet zo zacht als ze op het eerste gezicht wel lijkt. Er is veel geestelijke kracht en morele weerbaarheid nodig om barmhartig te zijn. Om tegen de stroom op te roeien. Elke daad van barmhartigheid is een overwinning op de zwaartekracht van ons menselijk hart.

+ Johan Bonny

Bij Licap-Halewijn nv verscheen de Nederlandse vertaling van de volledige tekst van de pauselijke bul *Het gelaat van de barmhartigheid – Misericordiae vultus* (40 blz., 2,50 euro).

"Maak open de poort der gerechtigheid, daarbinnen wil ik de Heer gaan danken. Dit is de poort van de Heer: laat ons erdoor naar binnen gaan om genade en vergeving te verkrijgen." Met deze woorden opende mgr. Johan Bonny op 13 december plechtig de Heilige Deur van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal in Antwerpen in het noordportaal (Torfbrug). Elke dag tussen 14 en 16 uur ben je welkom om als pelgrim door de Heilige Deur de kathedraal binnen te gaan. Van maandag tot vrijdag is er een eucharistieviering om 16 uur in de Sint-Antoniuskapel van de kathedraal. Op zaterdag zijn er eucharistievieringen om 16 en 17 uur. Op zondag kan wie dat wenst aansluiten bij de gewone zondagsvieringen (om 9, 10.30 en 12 uur) of de vesper om 17 uur. Info bij diaken Pieter Wieërs, parochie@dekathedraal.be, 03 213 99 65.

GEESTELIJKE WERKEN

1. onwetenden onderrichten
2. twijfelaars goede raad geven
3. bedroefden troosten
4. zondaars terechtwijzen
5. wie ons ergeren, verdragen
6. wie ons beledigen, vergeven
7. bidden voor de levenden en de doden

LICHAMELIJKE WERKEN

1. hongerigen spijzen
2. dorstigen laven
3. naakten kleden
4. vreemdelingen herbergen
5. zieken bezoeken
6. gevangenen nabij zijn
7. doden begraven

BARMHARTIGHEID ALS BUIKGEVOEL

PAUS FRANCISCUS TREKT VOLUIT DE KAART VAN DE BARMHARTIGHEID. WAT BETEKENT BARMHARTIGHEID EIGENLIJK? EN WELKE OPDRACHT BRENGT HET MEE VOOR ELK VAN ONS?

MENSELIJK EN GEESTELIJK BUIKGEVOEL

Wees barmhartig, zoals jullie Vader barmhartig is (Lucas 6, 36). Dit Bijbels vers schuift paus Franciscus naar voren als rode draad tijdens het huidige Jubeljaar van de Barmhartigheid. Een kort maar krachtig citaat, dat de rijkdom van de barmhartigheid ten volle tot zijn recht laat komen. "Barmhartigheid heeft een menselijke en een goddelijke insteek. Engagement en geloof zijn onlosmakelijk verbonden als een religieuze tweerichtingsbaan", stelt emeritus professor moraaltheologie Roger Burggraeve. "In het mededogen betonen, zie je God oplichten. Andersom is er nooit sprake van Gods barmhartigheid zonder dat er sprake is van onze menselijke opdracht tot barmhartigheid."

Ilse Van Halst

Rachamim. Zo luidt de kwalificatie van Gods barmhartigheid in het Hebreeuws in de Schrift. In *rachamim* herken je het woord *roechama* wat 'ontferming' betekent. In de joodse beleving van God als Verbond, is God tegelijk rechtvaardig en barmhartig, stelt Burggraeve. "God maakt zich voortdurend boos over het onrecht dat mensen elkaar aandoen en dreigt met

straf. Maar deze woede en straf hebben nooit het eerste en het laatste woord. Ze zijn altijd ingebed in of omarmd door de barmhartigheid, waardoor die rechtvaardigheid nooit onverbiddelijk en fanatiek wordt. Tegelijk voorkomt de aanwezigheid van die rechtvaardigheid dat die barmhartigheid verslapt tot neerbuigende compassie."

Deze disproportie tussen rechtvaardigheid en barmhartigheid wordt al duidelijk in het Boek Exodus, waar God zegt dat Hij rechtvaardig zal zijn tot in het derde en het vierde geslacht, maar barmhartig tot het duizendste geslacht. Of in het Boek Jona. De profeet Jona wordt naar Nivive gezonden om de inwoners van de stad het oordeel aan te zeggen over hun harde levenswijze, een daad van rechtvaardigheid. Maar de Ninivieten besluiten boete te doen want, zeggen ze, misschien krijgt God spijt en komt hij terug op zijn besluit om ons te gronde te richten. En inderdaad, God verandert van gedacht en voert zijn plan niet uit. Dat is de barmhartigheid.

Wij spreken God aan als Vader. Het vaderschap van God wordt traditioneel vaak gekoppeld aan God als toonbeeld van macht en gezag, wat zich uit in de samenleving in de vorm van wetten en structuur. *Rachamim* verwijst net naar Gods moederschap, meent Burggraeve. "Doordat het Oude Testament voortdurend naar die barmhartigheid van God verwijst, wordt dat vaderschap van God ook zeer vrouwelijk en moederlijk ingevuld, namelijk als betrokkenheid, als een zich verbinden met, als een geraakt worden. Dat wordt geduid als *roechama* – waarin de wortel *rechem* of baarmoeder zit – of het baarmoederschap van God."

Hoe moeten we dat verstaan? In de Talmudische traditie wordt een baarmoeder metafysisch omschreven als "datgene wat er enkel is om het andere dan zichzelf te dragen tot het geboren wordt". Zo dienen we de barmhartige God ook te verstaan, meent de ethicus: "Niet als de kloeke leider die met zijn legerscharen op stap gaat, maar als een moeder die de vrucht in zich draagt tot die geboren wordt, niet om er beslag op te leggen, om ze voor zich te houden, maar om ze los te laten en te laten uitgroeien tot een zelfstandig mens." Het is precies deze joodse visie die in de christelijke traditie leidde tot de idee van Gods barmhartigheid. "De Franse cisterciënzerabt Bernardus van Clairvaux worstelde met de gedachte van godsverhevenheid zoals die door de Griekse filosofie werd overgeleverd. In plaats van te spreken over God als de Onbewogen Beweger of de Almachtige, heeft hij het over een *Deus compassibilis* of een mededogende God. Hij kiest ervoor God voor te stellen als raakbaar en aandoenbaar. Die raakbaarheid zien we trouwens ook voortdurend bij Jezus."

Ethische dimensie

Dit nieuwe religieuze besef van barmhartigheid in uitermate menselijke termen brengt een heel ethische dimensie mee: het appel van de menselijke barmhartigheid dat op zijn beurt in de joodse en Bijbelse traditie sterk lichamelijk geduid wordt. Burggraeve verwijst naar het verhaal van de barmhartige Samaritaan (Lucas 10, 25-37). "De Samaritaan is ten diepste aangedaan als hij de mishandelde man op de grond ziet liggen. In het Grieks lees je *esplangchnistè*, waarin je *splangchna* of ingewanden herkent. Die lichamelijke term, verwant met baarmoeder of onderbuik, duidt

© Ilse Van Halst

© Anne Vandenthoeck

Professor Roger Burggraave

hoezeer de man geraakt wordt door het lot van de ander. Zodanig zelfs dat hij in beweging komt om die ander opnieuw te doen geboren worden." Dergelijke uitdrukkingen zijn ons evenmin vreemd. Als er iets vreselijks op onze weg ligt, zeggen wij dan niet 'mijn hart (maag) draait ervan om' of 'ik moet er bijna van overgeven'? Die raakbaarheid door het lot van de ander grijpt ons zo aan dat we er niet goed van zijn.

Die raakbaarheid die tot daden aanzet, maakt de kern uit van Jezus' boodschap, lezen we in Lucas 4, 18: "De Geest van de Heer rust op mij; daartoe heeft Hij mij gezalft. Om aan armen de goede boodschap te brengen heeft Hij mij gezonden, om aan gevangenen hun vrijlating aan te kondigen en aan blinden het licht in hun ogen, om verdrukten in vrijheid te laten gaan (...)." "Jezus' barmhartigheid moet dus niet te spiritueel begrepen worden, maar ook zeer lichamen als een geraakt worden door het lot van de ander dat je in beweging zet", leidt Burggraave hieruit af.

Om dit concreet te maken, werd in de christelijke traditie een lijst van zeven lichamen werken van barmhartigheid opgesteld op basis van Matteüs 25. Het laatste en zevende werk – de doden begraven – werd er later aan toegevoegd vanuit het Boek Tobit, want in de joodse traditie is het niet begraven van een dode een ultieme vorm van onbarmhartigheid. "Hieruit zijn dan de diaconale werken ontstaan. Vandaag wordt een diaken bij zijn zending nog altijd verbonden met die zeven lichamen werken van barmhartigheid", merkt Burggraave op. "Doorheen de geschiedenis zie je trouwens voortdurend nieuwe werken van barmhartigheid ontstaan: congregaties, instellingen, voorzieningen, vrijwilligersgroepen die kinderen van vluchtelingen begeleiden bij hun huiswerk ... Als christen kun je niet

onbewogen blijven. Vanuit het geloof in God de Barmhartige kun je niet op je luie kont blijven zitten."

Ondertussen zijn wij vandaag uit het oog verloren dat er ook zeven geestelijke werken van barmhartigheid bestaan. Augustinus was de eerste die aandacht had voor de geestelijke dimensie van de lichamen werken van barmhartigheid, weet Burggraave. Net als Origines trouwens. "Ze wezen er bijvoorbeeld op dat je niet alleen fysiek gevangen kunt zitten, maar dat mensen ook mentaal in de greep kunnen zijn van allerlei demonen."

Het is wachten tot de middeleeuwen vooraleer er een echte lijst van zeven geestelijke werken van barmhartigheid wordt opgesteld, voornamelijk onder invloed van kunstenaars die deze werken visueel wilden voorstellen. "Ze bevatten steeds een geestelijke nood en een praktijk van barmhartigheid. Maar soms verandert de volgorde van de werken wel eens, evenals de formulering, net omdat deze lijst niet opgelegd is vanuit de kerkelijke hiërarchie, maar van onderuit gegroeid is", weet Burggraave. Hij geeft meteen een voorbeeld: "Het geestelijke werk 'lastige mensen geduldig verdragen' veranderde in de loop der tijd in 'onrecht geduldig lijden'. Maar tijdens de Tweede Wereldoorlog vond men dit te zwaar en keerde men terug naar de oorspronkelijke formulering met de betekenis: 'wie mij ergeren, verdragen'." Burggraave bundelt deze geestelijke werken graag in twee groepen van drie: "Een eerste reeks betreft existentiële noden, een tweede reeks het kwaad. Het laatste geestelijke werk van barmhartigheid – bidden voor de levenden en de doden – is het enige religieuze werk in het lijstje. Het gaat steeds om sterk gepersonaliseerde werken, die enkel door individuen hier en nu waargemaakt worden, maar geen aanleiding geven

tot de oprichting van instellingen of congregaties zoals de lichamen werken."

"Zowel voor de lichamen als voor de geestelijke werken geldt een merkwaardig principe", merkt de moraaltheoloog nog op. "Je hoeft geen heroïsche krachtpatser of Jerommeke te zijn om barmhartig te zijn. Als je vanuit je geloof een ander barmhartigheid betoont, volstaat het om één werk te doen, want als je er één doet, kom je als vanzelf bij de andere uit."

Zoals

Wees barmhartig, *zoals* uw Vader barmhartig is. Burggraave trekt de aandacht op het voegwoord. "Hier raken we de verhouding tussen ethiek en geloof", stelt hij. Daarin onderkent hij twee dynamieken. "In het christendom heb je nooit geloof zonder inzet en nooit inzet zonder geloof. Het is niet de ene weg of de andere, maar steeds beide." Om vervolgens toe te lichten: "Vertrekkend vanuit de geestelijke en lichamen werken van barmhartigheid ontdek je God. Al doende zie je God oplichten. Zoals Abraham die, door medelijden bewogen, de drie uitgeputte bedoeïenen in zijn tent uitnodigt. Door hen binnen te halen, ziet hij God. Zonder zijn gastvrijheid, had hij God nooit gezien." Waarop Burggraave bij de Joodse filosoof Levinas te rade gaat: "Barmhartigheid is een à-Dieu. Het leidt je naar God."

Andersom kun je niet anders dan barmhartigheid te betonen als je gelovig bent. "Je kunt nooit zeggen dat je gelooft in God de Barmhartige, en zelf niet barmhartig zijn. Geloof is niet een of andere externe doctrine, het is je laten doordringen door God die mededogen is, waardoor je zelf ook onvermijdelijk mededogen wordt. Geloof leidt van binnenuit tot daden."

© Karin Kraus/ArtWay

© Godsdienstenwijs Thomas

De barmhartige Samaritaan van Karin Kraus. Kraus maakte afbeeldingen van diverse Bijbelse tafereelen voor de Masai. Zij werkt en leeft immers als dierenarts en missiezuster bij dit herdersvolk in Oost-Afrika. Op www.artway.eu vind je meer achtergrond en duiding bij deze vetkrijttekening.

DE SAMARITAAN ALS VOORBEELD

De schrijver Lucas wijdt slechts vijf verzen aan het verhaal van de barmhartige Samaritaan, een peulenschil in het geheel van het Nieuwe Testament. En toch werkt het al zolang ik weet als een voorbeeld voor ons, willen we het volle leven ontdekken en het koninkrijk van God dichtbij brengen. Het verhaal is het antwoord van Jezus op een vraag-in-etappes van een wetgeleerde: 'Wat moet ik doen om het eeuwige leven te ontvangen?' Eerste etappe: 'God beminnen en je naaste als jezelf.' Tweede etappe: 'Wie is mijn naaste?' De kennis van de wet levert geen afdoend antwoord om de juiste verhoudingen tussen mensen te begrijpen en te beleven, vandaar een verhaal om in te participeren.

Lea Verstricht

Beeld je het tafereel even in. Wat zou jij verlangen als je onderweg werd overvallen en voor dood achtergelaten? Je ligt daar uitgeteld. Omdat je niets anders meer kan, is je aanwezigheid zelf een luide schreeuw om hulp. Gelukkig komt er iemand aan. Redding nabij, denk je dan. Maar het is toevallig een priester, en dus heeft die zich aan regels te houden die hem in een boog om jou doen lopen. Blijven afwachten dus of je het haalt. In de verte duikt een

volgende gedaante op. Je snapt het niet, maar die maakt dezelfde omtrekkende beweging. Ook iemand in dienst van de religieuze overheden. Je vraagt je af hoe besmettelijk je bent, hoe ongewenst, hoe nutteloos, hoe 'te-vermijden'. Op dat moment maakt het al lang niet meer uit wie er nog aankomt. Maar net als alle hoop uit je weggevloeid is, duikt iemand op die zich op een andere manier gedraagt. Hij stopt, komt op je af, knielt bij je neer, verzorgt je wonden met wat hij bij zich heeft, tilt je op, en brengt je naar een plek waar je verzorgd wordt en terug op krachten kunt komen. En hij ziet er geen graten in om binnen enkele dagen terug te komen om met eigen ogen vast te stellen of het je goed gaat dan wel of je nog meer zorgen nodig hebt. Dit is wat ze een naaste noemen. Dit is barmhartigheid ten voeten uit.

Het verhaal speelt zich af op de weg tussen twee steden, Jeruzalem en Jericho. Niet al te dicht bij ons bed. Maar het verhaal heeft tot nu toe tijd en ruimte overwonnen, en het wordt nog steeds verteld, gelezen, gehoord, geïnterpreteerd. Het zal wel zijn omdat het zo herkenbaar is. En omdat er in ons een verlangen leeft dat dit niet hoeft waar te zijn: mensen die berooid langs de weg liggen, mensen die niet gezien worden, mensen die aan de overkant voorbij lopen. En omdat de verontwaardiging over het lot van mensen het nog altijd haalt boven de misdaad en het onrecht. Gelukkig! Daarin schuilt de hoop voor deze wereld. Maar eenvoudig is het niet. Het oproepende karakter van dit verhaal wil maar geen waarheid worden in onze samenleving. Dat merken we aan de cijfers van mensen in armoede, aan de mensenmassa's op zoek naar een veilig onderkomen en een open deur, aan de cijfers van depressie, burn-out en zelfdoding, aan de toenemende eenzaamheid en isolatie.

Niets om fier op te zijn. Barmhartigheid hoort niet alleen thuis in een verhaal, het valt te doen.

Toen ik het verhaal opnieuw las en in zijn context plaatste, viel het me op dat het ons vooral leert hoe de liefde tot God en de liefde tot de mens samenhangen. Ze zijn eenvoudigweg niet te scheiden. Punt uit. Het begint al met het antwoord van de wetgeleerde op de vraag van Jezus over wat de wet zegt dat je moet doen om eeuwig leven te verkrijgen: "Liefhebben zal je de Heer je God, vanuit heel je hart, met heel je ziel, met al je kracht, en met heel je verstand, en je naaste aan jou gelijk." (Lucas 10, 27 in de Naardense Bijbel). God loven zonder de uitgespuugde mens te loven is geen Godlof. Een mens in nood dienen is godsdienst. Dat Jezus juist een priester en een dienaar van de tempel opvoert die de andere kant opgaat, is geen toevallige keuze. Posities rechtvaardigen deze houding niet.

Daarnaast trof het me dat de barmhartigheid het haalt op de andere houding: zien maar toch een bocht nemen. Barmhartigheid begint met de ervaring – letterlijk vertaald – dat 'je binnenste zich in je omkeert' (Lucas 10, 33). Dat vraagt aandacht en moed. "Ga en doe jij evenzo", zegt Jezus ook vandaag tot ons.

Tot slot leert dit verhaal ons dat barmhartigheid schuilt in eenvoudige handelingen, die evenwel niet vanzelfsprekend zijn in onze samenleving: 1. je weg onderbreken of stilvallen en durven zien wat zich daar afspeelt, 2. neerknielen voor of bij mensen in nood, 3. materieel en financieel investeren, 4. de aandacht die geen tijd kent en 5. het naaste worden van iemand. Deze handelingen vormen de leidraad van het komende *Relevant*-jaar. Een sterke uitnodiging dus om je te laten bekeren door mensen die op ons rekenen.

In dit Jaar van de Barmhartigheid vraagt ons bisdom aandacht voor de barmhartigheid met een ruime waaier van activiteiten. In de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, de jubileumkerk van ons bisdom, opende onze bisschop een Heilige Deur. Het project 'Hartelijk verbonden. Zeven kerken, zeven werken' is een ander hoogtepunt. De zeven collegiale kerken van ons bisdom kregen elk een van de zeven lichamelijke en een van de zeven geestelijke werken van barmhartigheid toegewezen. Tussen Pasen en het feest van Kruisverheffing op 14 september zullen zij wekelijks twee bedevaartdagen organiseren en drie bijzondere activiteiten uitwerken die aansluiten bij de hun toegewezen werken. In het verlengde daarvan wordt ook opgeroepen tot sociaal engagement en kiest elke kerk een (lokaal) goed doel. Er verschijnt een handig boekje met alle informatie over de kerken, hun werken van barmhartigheid en alle activiteiten, dat gelovigen kunnen gebruiken om op bedevaart te gaan langs deze kerken. Verder wordt er op 16 mei een diocesane dag van de barmhartigheid georganiseerd. Meer info? Volg www.bisdomentwerpen.be.

1

1. Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, Antwerpen

Naakten kleden

"De naakten kleden is hen beschermen tegen de guurheid van het weer, maar ook hen met waardigheid omgorden en hen hun gevoel van eigenwaarde teruggeven. Want kleren maken de mens. Wie je bent, je identiteit, is nauw verweven met hoe je je voelt. Zo maken we mensen niet alleen uiterlijk mooier, maar ook innerlijk sterker." **Wereld Missie Hulp**

Zondaars terechtwijzen

"Mensen met een drankprobleem hervallen gemakkelijk. Dat wordt door hun omgeving vaak als zwak aanzien. Dat voelen zij aan als een nieuwe mislukking. Bij de AA kunnen ze altijd opnieuw terecht: tot zeven keer zeventig maal. We wijzen hen terecht, maar laten hen nooit vallen!" **Fons V., medewerker AA**

2. Sint-Jacob De Meerdere, Antwerpen

Doden begraven

"Natuurlijk staat de overledene centraal in de uitvaartliturgie, maar onze aandacht moet vooral uitgaan naar de nabestaanden en hun verdriet.

Want zij moeten verder. Wij moeten de 'armen van God' zijn (citaat uit *Biddend afscheid nemen*, Catechesehuis) die deze mensen met een oneindige tederheid en liefde omhelzen zodat zij hun dierbare kunnen toevertrouwen aan die liefdevolle armen van God. Ook nazorg is belangrijk. Met een gesprekje na de uitvaart, een kaart op de verjaardag, de herinneringsvieringen, de Allerzielenviering, een wens met kerst en nieuwjaar laten we hen voelen dat we hen niet loslaten." **Rit Naeyaert-Hebbelincx, pastoraal werkster**

Bidden voor levenden en doden

"Bidden voor de levenden betekent voor mij vanuit mijn verbondenheid met de mensen en in hun naam voor God te staan om Hem te loven (dat Hij liefde is), te danken (voor al het schone en goede) en ten beste te spreken voor de mensen die lijden en in nood zijn. Bidden voor de overledenen betekent voor mij vanuit mijn verbondenheid met de levenden en de afgestorvenen aan God vragen dat de overledenen zo vlug mogelijk opgenomen worden in Zijn barmhartige Liefde en helemaal mogen openbloeien in de vrede en vreugde van de verrezen Heer." **Zuster Johanna, Karmel Emmaus in Weelde**

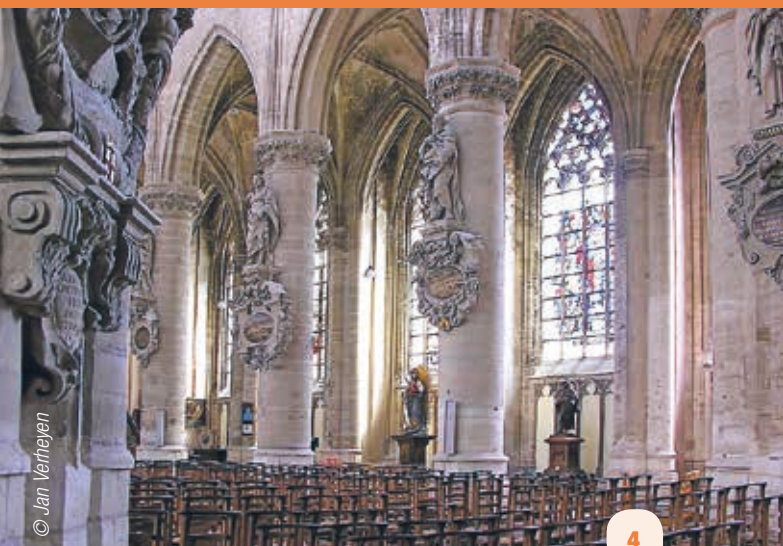
3. Sint-Dimpna, Geel

Zieken bezoeken

"Zieken geraken soms geïsoleerd. We willen dat doorbreken door hen geregeld te bezoeken. Dikwijls is het isolement even zwaar als de ziekte zelf. Een hartelijk bezoek kan deugd doen. Niemand mag vergeten worden." **MVDS, medewerker Ziekenzorg**

Wie ons beledigen, vergeven

"Gerechtigheid is de zeep. Vergeving het parfum. Vergeving is verrijkend en verrijkend. En net daarom nooit goedkoop of vanzelfsprekend. Vergeving vormt een tripartite met toorn en gerechtigheid. Idealiter wordt eerst gerechtigheid hersteld, dan boosheid geuit, en ten slotte ruimte gecreëerd voor vergeving. In de praktijk verloopt een herstelproces meestal in golven en stormen. Vergeving is een cadeau en kan nooit afgedwongen worden. De motivatie tot vergeving ligt niet in de ander maar in de ervaring dat ook aan ons vergeving is geschonken." **Jan De Cock, coördinator Within-Without-Walls**

4

5

VERBONDEN

© Wim Strecker

2

3

4. Sint-Gummaruskerk, Lier *Dorstigen laven*

“Water is bron van leven, essentieel voor elke mens. Toegang tot water is een grondrecht. Het kan niet dat mensen omwille van armoede hiervan afgesneden worden. Daarom promoten we als sociale kruidenier Filet Divers bij ons publiek van vluchtelingen en mensen in armoede vooral kraantjeswater, stukken goedkoper, milieuvriendelijker en gezonder dan water in flessen. Ik engageer me ook in de stuurgroep StopArmoedeNu waar de kostprijs van water en het afsluiten van water als beleidsvragen aangepakt worden. Een samenleving, en dus de overheid, heeft de taak deze toegang te verzekeren.” **Yves Bocklandt, verantwoordelijke van de sociale kruidenier Filet Divers**

Bedroefden troosten

“Bedroefden zijn mensen die veel, soms heel veel verdriet hebben. Je kunt dat verdriet niet wegnemen, maar je kunt er wel gewoon zijn. Je luisterbereidheid kan heel veel betekenen.” **Min Storms, vrijwilliger rouwzorg**

5. Sint-Waldetrudis, Herentals *Hongerigen spijzen*

“Gods tafel eer aandoen. Zij genieten van het eten, van elke ontmoeting en vriendschap, van een warm en hartelijk onthaal.” **Leen Van Hilst, Sociaal restaurant Lier**

Twijfelaars goede raad geven

“Als ziekte of handicap je overvallen, staat de wereld even stil. Dan moet je een beroep kunnen doen op mensen of diensten die voor je klaar staan, het even overnemen, je met raad en daad bijstaan. In een Antwerpse context betekent dat onder meer ook dat je een taalbarrière doorbreekt. Daartoe hebben wij de belangrijkste informatie over de ziekteverzekering op infochies vertaald in twaalf verschillende talen.” **Luc Hendrickx, directeur dienstverlening CM Antwerpen**

6. Sint-Pieter, Turnhout *Vreemdelingen herbergen*

“Vrouwen en kinderen opvang bieden, betekent hun verloren waardigheid teruggeven. Een stuk rust kunnen geven aan gejaagde zielen opent vaak andere perspectieven.” **Stefanie De Ryck, De Overzet**

Onwetenden onderrichten

“Onwetenden onderrichten kun je pas als je vertrouwen krijgt van de onwetende. Ik denk aan de grote blinde vlek die elke mens heeft (onwetend) en die je enkel laat beschrijven door iemand die je vertrouwt... Daarnaast moeten we soms tegen de infobesitas van hedendaagse mensen ingaan en durven toelaten dat we niet alles hoeven te weten. Trouwens, zijn ‘de onderrichters’ wel zo al-wetend? Als het over geloven gaat, zijn wij altijd leerlingen!” **Geert Hellemans, directeur Sint-Gummaruscollege in Lier**

7. Sint-Katharina, Hoogstraten *Gevangenen nabij zijn*

“Dit betekent voor mij echt in gesprek gaan met mensen binnen de gevangenis en door de soms harde bolster van ‘de mannen van binnen’ iets van hun binnenkant te mogen zien en horen. Verhalen van harde feiten, broze relaties, schuld, onzekerheid, kwaadheid, verdriet, hoop. Het mee uithouden in de lange wachttijd naar hun proces, het mee genieten van een tas thee, het mogen lezen van een brief van hun vrouw, moeder, vriend(in), het samen kijken naar een tekening of foto van hun kinderen. En dan lichtjes – en soms ook tranen – in hun ogen zien en ervaren hoe die kleine dingen hen kracht geven om het uit te houden met zichzelf en tussen de vier muren.” **Inge Schellekens, CCV, Talies uit de weg en vrijwillig gevangenisbezoeken**

Wie ons ergeren, verdragen

“We leven heel erg ik-georiënteerd. Zoals ik leef en ik het zie, moet het gebeuren. Geen geluid van de burens of geen bladeren van de bomen van de burens in mijn tuin. We kennen onze burens alleen nog van de hinder die we ervan ondervinden. Gewoon rekening houden met elkaar kan het samenleven zoveel fijner maken.” **Dirk Scheers, vrederechter achtste kanton in Antwerpen en lector Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen.**

6

© Paul Hermans

7

ZAL EEN VROUW HAAR KIND VERGETEN?

GODS BARMHARTIGHEID VOLGENS DE PROFEET JESAJA

*Het Boek Jesaja is de vrucht van een eeuwenlange geschiedenis van schrijven en herschrijven, herschikken en aanvullen. Maar in zijn huidige vorm leest het als een drama bestaande uit zeven bedrijven of een 'literaire kathedraal' met zeven beuken (zoals de Antwerpse kathedraal). Het middendeel (hoofdstukken 36-39) is een verhaal (in proza) over dreigende ondergang en ballingschap maar ook van bevrijding van Gods volk. **Hoe strookt dat met Gods barmhartigheid? Wat zeggen de orakels, gebeden en liederen uit de hoofdstukken voor en na het centrale verhaal daarover?***

Rik Hoet

Om een antwoord te vinden op deze vraag, zoeken we waar Jesaja woorden gebruikt die afgeleid zijn van de Hebreeuwse stam *racham*. Het naamwoord *rechem* betekent 'baarmoeder' of 'moederschoot'. Het meervoud *rachamim* (letterlijk 'ingewanden') betekent 'medelijden, meevoelen, erbarmen, mededogen of deernis'. Het verwijst naar de liefde van een moeder voor haar kind. Er zijn nog andere Hebreeuwse woorden die aspecten van barmhartigheid uitdrukken, zoals *chen*, dat afgeleid is van een stam (*chanan*) die 'geven' betekent. Deze stam drukt dikwijls het

aspect van een onverdiende gunst uit en wordt daarom meestal met 'genade' vertaald, soms ook met 'vergeving'. Een derde term is *chesed*: 'goedheid', 'liefde', 'erbarmen', 'medelijden'. Maar *chesed* houdt ook de notie standvastigheid in en dient dus soms als 'trouw' te worden vertaald. Het meervoud ervan kunnen we vertalen als 'blijken van liefde'.

Opstandige kinderen

Het Boek Jesaja begint met het visioen waarin de Heer, Israëls God, zich kwaad maakt omdat zijn 'zonen' tegen Hem in opstand gekomen zijn (Jesaja 1,2) en daardoor in hun eigen ongeluk lopen. De profeet moet hen waarschuwen voor de verschrikkelijke gevolgen van hun dwaasheid (cfr. Jesaja 6,9-13):

"Omdat dit volk zonder begrip is, heeft hun maker geen medelijden, kent hun schepper geen genade." (Jesaja 27,11b).

God is als een vader die zijn kinderen opvoedt opdat ze zouden gelukkig zijn, maar ze luisteren niet. Dat laat God niet onverschillig en daarom maakt Hij zich kwaad. Deze woede is een uitdrukking van zijn bezorgdheid voor zijn volk.

Keer terug

De leiders van Gods volk zochten hulp bij Egypte tegen de dreigende vijand uit Assyrië. Jesaja krijgt de opdracht aan het volk te vertellen dat er dan van Israël niet veel zal overblijven als het zijn heil zoekt bij Egypte (Jesaja 30,17). Na deze waarschuwing verze-kerkt de profeet dat de Heer het gebed verhoort van wie op Hem vertrouwt en zich afkeert van elke vorm van afgoderij:

"Daarom ziet de Heer uit naar een gelegenheid om u zijn goedheid te bewijzen

(chanan); Daarom zal Hij opstaan en zich over u ontfermen (racham) [...] De Heer zal u genadig zijn (chanan) als uw roepen tot Hem doordringt" (Jesaja 30,18-19).

In zijn barmhartigheid zal de Heer vergiffenis schenken aan wie zich afkeert van het kwaad en naar God terugkeert:

"Laat de goddeloze zijn weg verlaten [...] Laat hij terugkeren naar de Heer, die zich over hem zal ontfermen (racham), naar onze God, die hem veelvuldig zal vergeven." (Jesaja 55,7).

Straf

De profeet kondigt aan dat het land zal verwoest worden en de Israëlieten zullen worden weggevoerd in ballingschap. Dit onheil legt hij uit als een straf vanwege God. In zijn kwaadheid laat God zijn volk over aan de leiders die het doen verdwalen (Jesaja, 9,15) en ontfermt zich (*racham*) zelfs niet meer over weduwen en wezen (Jesaja 9,16).

Dit laatste spreekt tegen wat de Bijbel elders belijdt over God, die zich ontfermt over weduwen en wezen (cfr. Deuteronomium 10,18; Psalmen, 68,6 en 146,9b), maar die wel "de bozen laat verdwalen" (Psalmen 146,9c). Maar als Israël zelf geen recht doet aan de weduwen en de wezen (Jesaja 1,23), zoals de Heer het vraagt (Jesaja 1,17; Exodus 22,21), dan levert Hij het uit aan vijanden die zelf geen medelijden hebben (*racham*) met pasgeborenen (Jesaja 13,18).

Ontferming

Maar zoals een goede vader of moeder kan God niet anders dan zijn volk graag zien en het beste willen voor Israël. Daarom

© Hilde Welffens

© Sofie Keijsbulck

'Het gesprek' van Tony Renzo.

Net zoals de andere profeten redeneert Jesaja over God en zijn volk in familietermen.

"zal de Heer zich over Jakob ontfermen (racham). Het volk van Israël blijft zijn uitverkorene. Hij brengt hen weer naar hun eigen grond" (Jesaja 14,1).

Als God enerzijds straft, kan Hij anderzijds zijn liefde niet verloochenen:

"Ik heb je geslagen in mijn woede, in mijn welbehagen zal Ik me over je ontfermen (racham)" (Jesaja 60,10).

De Heer had Israël overgeleverd aan Babel als straf voor zijn zonde, maar als Babel zich te buiten gaat aan meedogenloosheid, richt God zich tegen Babel:

"Ik was kwaad op mijn volk [...] Ik heb hen aan u uitgeleverd, maar u hebt geen medelijden getoond (racham)" (Jesaja 47,6).

De Heer, die zelf meevoelend is en van zijn volk vraagt barmhartig te zijn zoals Hij – althans zo begreep Jezus de eis van Leviticus 19,2 – verdraagt ook van de andere volkeren geen onbarmhartigheid. Ook Babel zal niet ongestraft vrijuit gaan.

Als een moeder

De mooiste tekst over Gods barmhartigheid in dit profetenboek is misschien wel deze, waarin God zichzelf met een moeder vergelijkt. Eerst kondigt de Heer al het einde van de ballingschap aan:

"Hij die zich over hen ontfermt (racham), zal hen leiden en hen naar waterbronnen voeren" (Jesaja 49,10).

Dan roept de profeet op:

"Juich, hemelen; jubel, aarde; breek uit in gejuich bergen, want de Heer heeft zijn volk getroost en zich over zijn vernederden ontfermd (racham)" (Jesaja 49,13).

Als Sion daarop klaagt dat de Heer zijn stad vergeten is (vers 14), antwoordt de Heer:

"Kan een vrouw haar zuigeling vergeten en zich niet ontfermen over het kind van haar schoot? En zelfs al zou zij het vergeten, Ik vergeet u niet!" (Jesaja 49,15).

Dit beeld komt terug in het laatste hoofdstuk:

"Jullie zullen op de heup gedragen worden en op de knieën gewiegd. Zoals een moeder haar kind troost, zo zal Ik jullie troosten" (Jesaja 66,12b-13a).

Als een vader

Eén van de 'psalmen' die in Jesaja zijn bewaard, begint als volgt:

"Ik zal de liefdesuitingen (chesed) van de Heer vermelden [...] en de grote goedheid die Hij aan het huis van Israël bewees in zijn barmhartigheid (rachamim) en in zijn vele liefdesuitingen" (Jesaja 63,7).

Het lied vervolgt met een herinnering aan Israëls opstand en Gods straf en smeekt daarom:

"Zie vanuit de hemel neer [...], waarom onderdrukt U uw erbarmen (rachamim) jegens mij? U bent toch onze Vader, nu Abraham ons niet kent, en ook Israël niet! Gij, o Heer, zijt onze Vader [...]" (Jesaja 63,15-16).

Als een bruidegom

Tot slot kan Gods barmhartigheid voor zijn volk begrepen worden vanuit de Bijbelse verbondsgedachte, die bij de profeten vaak uitgedrukt wordt in het beeld van het verbond tussen een bruidegom en zijn bruid. Zo lezen we bij Jesaja:

"Je was een verlaten en zielsbedroefde vrouw toen de Heer je riep.

Kan iemand de vrouw van zijn jeugd verstoppen?, zegt je God.

Voor een klein ogenblik heb Ik je verlaten; maar met grote barmhartigheid (rachamim) zal Ik u verzamelen.

In laaiende woede heb Ik mijn aangezicht een ogenblik voor je verborgen; maar met eeuwige liefde (chesed) zal Ik Mij over je ontfermen (racham), zegt de Heer, uw Verlosser.

Want zoals Ik zwoer dat de wateren van Noach niet meer de aarde zouden overstromen, zo heb Ik gezworen, dat Ik niet meer op jou kwaad zal zijn en nooit meer schelden zal op jou.

Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen, maar mijn liefde/trouw (chesed) zal van jou niet wijken en het verbond van mijn vrede zal niet wankelen, zegt de Heer, die zich over jou ontfermt (racham)" (Jesaja 54,6-10).

Familiale logica

Uit deze steekproef over het gebruik van de Hebreeuwse term voor barmhartigheid (*rachamim*) bij de profeet Jesaja blijkt wat voor heel de Bijbel geldt: dat de profeten redeneren over God en zijn volk in familietermen: God wordt opgevoerd ofwel als vader of moeder van het volk Israël, zijn kinderen, ofwel als bruidegom en Israël als zijn bruid.

In een goede familie heerst een onderling meevoelen en een verbondenheid als tussen de ledematen van een lichaam. Die verbondenheid sluit trouw in. Wanneer Israël als een opstandig kind die trouw verbreekt, maakt God zich kwaad en doet Hij wat Hij kan om hen terug op de weg van het leven te krijgen. In elk geval kan Hij zijn kinderen – of de 'vrouw van zijn jeugd' – niet verstoppen.

TIPS VOOR GASTVRIJHEID

ORBIT GEEFT TIPS OM EEN GEMEENSCHAP VAN GASTVRIJHEID TE WORDEN

*Nog steeds is de verhoogde aankomst van vluchtelingen en nieuwe migranten nieuws. De Belgische bisschoppen deden eind augustus een eerste oproep om te voorzien in onderdak en woningen aan te bieden. Op 13 oktober publiceerden zij hun verklaring 'Samen leven met de vluchtelingen en migranten, onze broeders en zusters'¹. Ondertussen werden allerhande initiatieven opgezet voor opvang en onthaal van de nieuwkomers en dienen zich vrijwilligers aan om te helpen. Ook parochies, lokale kerkgemeenschappen en groepen christenen engageren zich. **Velen vragen wat ze best kunnen doen.** Daarom geeft ORBIT tips om door pastorale en maatschappelijke inzet een 'gemeenschap van gastvrijheid' te worden.*

Didier Vanderslycke, ORBIT vzw

Tussen 2012 tot midden 2014 kende ons land een dalende trend in het aantal asielaanvragen. Sindsdien nam dat echter weer toe, tot 5.500 in september 2015. Ook het aantal niet-begeleide buitenlandse jongeren neemt toe. In september waren dat er 482. Vandaag krijgen doorgaans bijna zestig procent van aanvragers een positieve beslissing van het Commissariaat Generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen (www.cgvs.be). Enkele jaren

geleden was dat slechts tien procent. Dat betekent dat er niet alleen meer mensen opvang dienen te krijgen tijdens hun procedure, maar ook woningen en begeleiding als ze naderhand als vluchteling erkend worden of een beschermingsstatus genieten. Het mag duidelijk zijn: de aankomst van vluchtelingen en migranten zal de komende jaren niet dalen. Onze samenleving is definitief een migratiesamenleving geworden. Een samenleving die permanent rekening moet houden met de inwijking van nieuwe groepen, zowel van buiten de Europese Unie, als van inwoners uit de 28 EU-lidstaten voor wie er al een vrij verkeer van personen is.

Gastvrijheid

ORBIT werkte een aantal tips uit voor christelijke kerkgemeenschappen en verenigingen om de reeds bestaande inzet voor vluchtelingen en migranten te versterken of nu een engagement te starten. Met deze voorstellen – van small tot extra large – kun je groeien naar een gemeenschap van gastvrijheid.

Met **small** kies je voor een informerende en opiniërende aanpak. Je wil je groep of gemeenschap inzichten aanreiken (om

misschien later te kiezen voor een concrete inzet):

- Op de plaatselijke pagina's van *Kerk & Leven* en je sociale media maak je ruimte om over het thema 'migratie en vluchten' te berichten. Je kunt verantwoordelijken van een opvangcentrum of een lokaal opvanginitiatief voor vluchtelingen in de buurt interviewen. Of de inzet van een Welzijnsschakel of een andere vrijwilligerswerking met vluchtelingen bekendmaken bij een breder publiek.
- Gespreksmomenten over vluchten en migreren zijn erg nuttig. Mensen willen begrijpen wat er gaande is. ORBIT en andere solidariteitsorganisaties kunnen op aanvraag zo'n sessie begeleiden, eventueel met getuigenissen van erkende vluchtelingen.
- Je kunt een themaviering wijden aan vluchten en migreren, bijvoorbeeld ter gelegenheid van de katholieke dag van de migranten en de vluchteling op 17 januari. Zo kun je de oproep tot inzet voor vluchtelingen en nieuwe migranten verbinden met onze geloofstraditie en de oproep van Bijbel en Kerk. Als achtergrondartikel bevelen we *Brood breken* van de Spaanse Jezuïet Daniël Izuzquiza aan².

Met **medium** breid je de small-inzet uit met deze extra suggesties:

Een kleine rekensom

In september 2015 werden 628 asioldossiers – die ongeveer zes maanden eerder werden ingediend – positief beoordeeld. Omgerekend gaat het om zo'n 840 personen die de status als vluchteling of subsidiair beschermde kregen. Tegen eind 2015 moeten ze ergens in België een woning vinden als alleenstaande of gezin. Twee derde van hen – 600 personen of ongeveer 445 huishoudens – zullen die woning in Vlaanderen zoeken. Hun leerplichtige kinderen moeten naar school. De volwassenen moeten starten met hun inburgeringscursus. Ze worden begeleid om werk te vinden, enzovoort. De groep huishoudens op zoek naar een woning zal van nu tot eind 2016 blijven toenemen.

In diezelfde maand september kregen ongeveer 43 procent vluchtelingen en migranten een bevel om het grondgebied te verlaten. Het zijn in de eerste plaats asielzoekers die niet erkend worden. Daarnaast worden ook andere migranten uitgewezen. Onder hen ook arbeidsmigranten, die na hun uitwijzing vaak in de informele economie terecht komen. Mensen zonder papieren zijn de meest kwetsbaren onder de vluchtelingen en nieuwe migranten. Hun kinderen blijven – ook bij onwettig verblijf – leerplichtig tot achttien jaar.

In Vluchtpost leren kinderen in Vlaanderen op creatieve manier meer over het leven van een vluchteling. Ze tekenen een vredeskaartje en posten het in de vredesbrievenbus (links). Het Vredescentrum verzamelt alle postkaartjes en bezorgt ze aan Syrische leeftijdsgenootjes in een Turks vluchtelingenkamp.

- Mogelijk spreken in jouw omgeving een aantal mensen hun angst uit over de komst van nieuwe migranten en vluchtelingen. Het is belangrijk om daar verstandig mee om te gaan. Je kunt dat leren. ORBIT vzw heeft hieromtrent een aanbod.
- Als lokale kerkgemeenschap bereik je jongeren en volwassenen langs de gezinswerking, vormselcatechese ... of heb je contact met jeugd(bewegings)werk en sociaal-culturele organisaties. Spoor hen aan om vrijwilligerswerk te doen of een activiteit te organiseren in een nabijgelegen opvangcentrum of -werking, bijvoorbeeld een speeldag voor kinderen en jongeren. Er is ook hulp nodig bij het leren van het Nederlands³. Neem altijd eerst contact op met de organisaties en diensten vooraleer je een oproep lanceert.
- Roep je gemeenschap op om lokale initiatieven met vluchtelingen en migranten financieel te versterken. Welzijnszorg lanceerde een speciale giftenoproep. Je steun is welkom op rekening BE21 0000 0000 0303 van Welzijnszorg met mededeling +++201/1000/06643+++.

Een **large**-inzet combineert de vorige formules met deze extra's:

- Je wil meer mensen mobiliseren voor de opvang en begeleiding van de nieuwkomers. Je start een werkgroepje dat zich specialiseert in het lokale gastvrije onthaal van nieuwe migranten en vluchtelingen. Je kunt inspiratie opdoen bij bestaande verenigingen⁴. Sommige asielzoekers zijn christenen. Nodig hen uit om deel te nemen aan je activiteiten en vieringen. Katholieke gemeenschappen van buitenlandse herkomst worden opgevolgd door de bisschoppelijke commissie Pro Migrantibus⁴.
- Je wil meewerken aan een concreet woningaanbod en beslist met de kerkgemeenschap financiële middelen bijeen te brengen om

een studio, appartement of woning te huren. Je lanceert daarvoor een actie 100 x 5 euro. Je vraagt aan 100 mensen om gedurende één of meerdere jaren 5 euro of meer per maand te storten. Zo kan een woonaanbod ter beschikking worden gesteld aan een gezin of een erkende alleenstaande vluchteling(en). Technische info bij amos@orbitvzw.be.

Een **extra large** inzet gaat voor informatie, vrijwilligersrekrutering, geldinzameling, maar kiest er ook voor om een woning, appartement of studio aan te kopen of te schenken aan een sociaal verhuurkantoor, organisatie of OCMW. Zij zijn op zoek naar nieuwe woonplaatsen voor asielzoekers of erkende vluchtelingen en niet-begeleide minderjarigen⁵.

Veel moed en inspiratie! En houd ons op de hoogte van je ervaringen!

1. www.orbitvzw.be/samen-leven-met-migranten-en-vluchtelingen-de-nieuwe-verklaring-van-de-belgische-bisschoppen-van-1510/

In de brochure *Samen Leven met de vluchtelingen en de migranten, onze broeders en zusters* leggen de bisschoppen uit hoe we als burgers en christenen migranten kunnen verwelkomen: in onze parochies en onze gezinnen, in het verenigingsleven, in werkmilieus, met verantwoordelijken in het beleid van ons land. Maar ook hoe we samen kunnen werken aan een coherent beleid en een gastvrij onthaal om de vluchtelingen en migranten op een duurzame wijze op te vangen. De brochure is een uitgave van Licap-Halewijn nv in de reeks *Verklaringen van de bisschoppen van België* (nr. 39). Prijs 3 euro.

2. *Brood breken*. www.orbitvzw.be/wp-content/uploads/2015/10/BROODBREKENwerkvertalingORBITAMOS2015def.pdf

3. www.nederlandssoefenen.be

4. Lees meer op www.promigrantibus.be/gemeenschappen

5. Vraag naar voorbeeldorganisaties in je buurt bij amos@orbitvzw.be, 02 502 11 28. Contactadressen via www.fedasil.be; www.rodekruis.be/wat-doen-we/hulp-wereldwijd/opvang-asielzoekers/onze-opvangcentra/; www.vluchtelingenwerk.be

Info bij ORBIT vzw, didier@orbitvzw.be, www.orbitvzw.be.

WAT KAN IK DOEN?

Op de Antwerpse cultuurmarkt werd ik aangesproken door mensen van Sportaal, een initiatief van stad Antwerpen om integratie en inburgering te bevorderen. Het idee is eenvoudig: je gaat wandelen of sporten met een nieuwkomer en ondertussen probeer je de taal wat aan te leren en iets van Antwerpen te laten zien. Ik gaf meteen mijn naam op. Enkele weken later werd ik gecontacteerd: of ik met Samir op stap wil gaan. Samir is een Syrische jongen van 27 jaar die bijna heel zijn familie en een prachtig leven in een kuststadje van Syrië is verloren.

Ik ben wat zenuwachtig voor de eerste ontmoeting, want hoe ga je om met iemand die de laatste vier jaar zoveel ellende heeft meegemaakt? Het is een regenachtige dag. Samir is verlegen. Eerst gaan we een kop koffie drinken. Ondertussen probeer ik wat regels van onze taal uit te leggen. Ik ben onder de indruk van de snelheid waarmee Samir onze taal oppikt. Hij vraagt of zijn neef de volgende keer mee mag komen. Zo ontmoet ik Omar, eveneens een jongen die getekend is door wat hij meemaakte. Omar spreekt al een aardig mondje Nederlands. In Syrië studeerde hij chemie en Engels. Nu volgt hij taallessen via de Universiteit Antwerpen.

Beide jongens zijn blij dat ze de kans krijgen om hier een nieuw leven uit te bouwen en willen zo snel mogelijk integreren en werk zoeken, maar ze beseffen dat het niet makkelijk zal zijn. Het project Sportaal kan een verschil maken. Het biedt afleiding en geeft nieuwkomers de kans om met autochtone mensen in contact te komen. Er zijn nog veel vrijwilligers nodig. Iets voor jou?

Saskia van den Kieboom

Meer informatie bij sportaal@stad.antwerpen.be

OFFICIEEL STARTSCHOT

EERSTE PASTORALE EENHEDEN ZIJN BEKRACHTIGD

*Op 27 november jongstleden werden de eerste, officiële pastorale eenheden boven de doopvont gehouden. Op die vrijdag bevestigde een grand tour van de bisschop bij drie voormalige federaties de groeiprocessen die er een jaar voordien gestart waren en nu met een decreet bevestigd en bekrachtigd werden. **Meteen luidde 27 november het begin in van een nieuwe werkelijkheid voor de komende jaren in het bisdom Antwerpen.** We kijken naar het inmiddels afgelegde parcours en naar wat er de komende twee jaar ook aan 'pastorale eenheid' staat te gebeuren.*

Marc Van Laere

Bij zijn herderlijk bezoek op 27 november overhandigde onze bisschop het decreet aan de pastorale eenheden Heilige Apostelen Balen-Mol, Elia Brecht-Wuustwezel en Heilige Bernardus Niel-Schelle-Hemiksem. Hiermee kwam daar een nieuwe, ruimere samenhang tot stand van de pastorale werking in parochies en alle andere geloofskernen. Een samenwerking die voor het betreffende territorium slaat op de verkondiging, de dienstbaarheid en de liturgie van wie leerling en volgeling van Jezus is. Naast de keuze van een eigen naam voor de pastorale eenheid bevestigde mgr. Bonny in Balen-Mol, Brecht-Wuustwezel en Niel-Schelle-Hemiksem ook de aanstelling van de

leden van het team dat voor zes jaar het beleid zal dragen. Deze mensen, bij wie een bruggenbouwer-coördinator, worden ondersteund door werkgroepen. Met het decreet werd ook het secretariaat van de pastorale eenheid bekrachtigd, evenals de keuze van de zondagskerk, waar wekelijks een eucharistieviering verzekerd wordt voor de gehele pastorale eenheid. Na het bezoek van 27 november vond trouwens in de respectievelijke zondagskerken van de pastorale eenheden een aanstellingsviering van de leden van het team van de pastorale eenheid plaats.

Evolutie

Op maar liefst veertien andere plaatsen in het bisdom is men sedert 2014 onderweg naar pastorale eenheid. Dat proces, aangedreven door een stuurgroep en een procesbegeleider,

berust essentieel op respect voor de diversiteit van de bestaande, gelovige gemeenschappen en de levende, pastorale inzet. Het leidmotief is de kennismaking, de ontmoeting en verbinding met andere levende geloofskernen, zowel in de parochies als in scholen, zieken- en rusthuizen, gevangnissen en overal waar christenen bidden en vieren, getuigen en dienstbaar zijn. In de loop van 2016 zullen na de drie gedecreteeerde pastorale eenheden en met de veertien lopende processen nog elf andere, toekomstige pastorale eenheden van start gaan.

Het is duidelijk dat met de bevestiging door het decreet de pastorale eenheid nog maar aan het begin staat van een nieuwe vorm van samenwerken en verbindingen maken in kerkverband. De huidige groeiprocessen tot aan het decreet (doorgaans voor de duur van één tot twee jaar) legden sterktes én pijnpunten

De pastorale eenheid Heilige Apostelen Balen-Mol is een feit. Mgr. Bonny overhandigt het officiële decreet aan deken Norbert Wauters.

Het team van de kersverse pastorale eenheid Elia Brecht-Wuustwezel: (v.l.n.r.) Lut Van Gils, Mariepaul Dierckx, Ivo Van Hecken, Malvine Loos en Jan Kempeneers.

bloot. De veroudering, het tekort aan pastores, de afwezigheid van de jeugd en de radicaal andere context waarbinnen geloven en Kerk vorm krijgen, worden op elke open avond in de toekomstige pastorale eenheden genoemd. Tegelijk zijn er ook de kansen voor de toekomst: het opnieuw bedenken en bespreken van de kern van het geloof, de uitwisseling over een visie voor de komende generaties, de versobering in structuren en taakverdeling, de nieuwe ontmoetingen en het netwerken, de grotere nederigheid als leerlingen van Jezus Christus mensen nabij te zijn.

Toekomst

Dankzij het slaan van bruggen tussen gelovigen onderling – van mens tot mens – en tussen hun soms erg verscheiden geloofskernen groeit de Kerk van morgen in ons bisdom. Een Kerk waarin gelovigen, pastores, medewerkers en verantwoordelijken oog hebben voor elkaars talenten (en zwakheden), waarin ze elkaar dragen en ondersteunen. Geen Kerk die verkrampt zucht 'wat we nog maar kunnen en met wie we nog maar zijn', geen Kerk waarin mensen die zich inzetten het gevoel krijgen met een steeds zwaardere rugzak te leven en te zorgen. Maar een kerkelijke, gelovige gemeenschap waarin iedereen leeft van het vuur, de warmte, de gevoeligheid en inspiratie zoals al die andere mensen die doorheen de eeuwen in de voetsporen van Jezus uit Nazareth, God getrouw, dankbaar waren om het geschenk van het leven, het brood en hun leven deelden, de blijde boodschap van bevrijding doorvertelden.

EEN GETUIGENIS

OP WEG NAAR PE ELIA BRECHT-WUUSTWEZEL

“Mijn persoonlijke groei naar een pastorale eenheid? Als ik alles op een rijtje zet, werk ik al meer dan 22 jaar actief mee in de parochie Overbroek. Na één jaar zetten we onze eerste stap naar samenwerking met andere parochies – we startten met één parochieblad – en al snel werden wij een werkeenheid met nog meer parochies. En hoeveel jaren geleden werden wij nu ook alweer de federatie Brecht-Wuustwezel?”

En dan kwamen ze vanuit het bisdom voor de pinnen met de 'pastorale eenheid'! Vermits ik graag samenwerk met anderen mensen, zat daar voor mij wel muziek in. Infoavonden werden voorbereid, nieuwe mensen gecontacteerd en er werd veel uitgewisseld. Een profiel werd uitgetekend: welke kwaliteiten moeten de personen hebben die we uitnodigen voor de werkgroepen en van daaruit afvaardigen naar het team van de pastorale eenheid? Het was niet eenvoudig om een goed profiel van deze mensen op te maken. En bovendien vroegen we dat nog aan vrijwilligers!

Op een infoavond was ik aanwezig met alle geïnteresseerden in de groei naar een pastorale eenheid. Onze honger naar informatie werd er gestild. We kregen er antwoord op de vragen wat een pastorale eenheid is en hoe ze zou kunnen functioneren. Gelukkig kwamen er heel wat mensen op af, uit de parochies, verenigingen, kloosters en scholen. Er werd ook al gevraagd naar suggesties voor een nieuwe naam voor onze pastorale eenheid in wording. Uiteindelijk werd dat Elia, de profeet die God aanvoelde in de bries. We kennen in onze federatie allemaal al de naam van het secretariaat

Den Bries. Dat vinden wij al jaren een mooie naam, maar het was geen heilige. Vandaar dat we dan maar bij de heilige van de bries terechtgekomen zijn: Elia.

De volgende stap was de samenstelling van een stuurgroep. Met medewerking van het federatieteam verzamelden we vanuit die stuurgroep namen van mensen van wie wij vermoedden dat zij in het toekomstige team van de pastorale eenheid wilden meewerken. Onze federatiecoördinator ging op weg, sprak mensen aan en vond die mensen. Ikzelf ben één van hen. We spraken af bij mij thuis. Voor mij was het van bij het begin heel belangrijk dat mijn gezin mij zou ondersteunen in die taak, want zij zouden uiteindelijk mijn werk ook mee dragen. Dankzij hun steun antwoordde ik positief op de vraag van de federatiecoördinator.

Zo gaan wij nu op weg als eerste nieuwbakken pastorale eenheid. Met alle geloofskernen van Brecht en Wuustwezel, in het spoor van de profeet Elia. Onlangs zetten wij vanuit Brecht en Wuustwezel een actie op touw voor asielzoekers in Kapellen. Met succes zetten wij er met een werkgroep onze schouders onder. Met scholen, parochies en een slotviering in een zondagskerk – 'Klein zijn met de kleinen' – maakten wij netwerken heel concreet. Dat doet er mij echt in geloven: als wij bruggen bouwen tussen alle diverse geloofskernen en als Kerk naar buiten komen, met woorden en met daden, dan zijn wij goed bezig. Zo zorgen wij voor elkaar in woord en daad en dragen wij Jezus' boodschap uit.”

Lut Van Gils

HET PASTORALE RAAM STAAT OPEN

MGR. BONNY KOMT TERUG VAN DE SYNODE MET HUISWERK

Hoopvol kijkt onze bisschop – en met hem wij allemaal – uit naar de exhortatie van onze paus na de adviezen die de synode over het gezin aan hem richtte in haar slotdocument. In afwachting lijst mgr. Bonny inhoudelijk een aantal rode draden op en brengt hij al huiswerk mee. Zelf keert hij alvast gelukkig terug van deze synode omdat ze geen tijd heeft verloren met kerkelijke leerkwesities, maar voorrang heeft gegeven aan pastorale vragen: “Het pastorale raam staat open. Hoe kunnen we als Kerk in ons land en onze context op weg gaan met de gelovigen die ons zijn toevertrouwd in de complexe situatie van de menselijke realiteit zoals die zich bij ons voordoet?”

Ilse Van Halst

Op de Diocesane Pastorale Raad van 14 november gaf mgr. Bonny tekst en uitleg bij de gezinssynode. Jezuit Jacques Haers legde uit hoe paus Franciscus in zijn encycliciek ‘Laudato Si’ ons allen oproept tot ecologisch burgerschap.

Een duidelijk ja aan het huwelijk en het gezin. Dat geeft mgr. Bonny aan als basislijn van deze tweede synode over het gezin die in oktober 2015 plaatsvond in Rome. Hij nam deel als afgevaardigde van onze bisschoppenconferentie. Paus Franciscus zelf nodigde daarenboven ook kardinaal Danneels en mgr. Van Looy, bisschop van Gent, uit. “De Kerk gelooft in het huwelijk tussen een man en een vrouw, gebouwd op een sterk engagement, tot de dood hen scheidt, en dat genereus en edelmoedig openstaat voor kinderen, en in het gezin als basiscel van onze samenleving en onze kerkgemeenschap”, stelde onze bisschop duidelijk. “We bieden dat huwelijk als sacrament aan omdat we geloven dat God man en vrouw zo geschapen heeft dat zij die uitdaging aankunnen en dat God hen nabij is om die grote droom te helpen waarmaken.” Maar ook voor de Kerk ziet hij daarbij een taak weggelegd: “Die ja aan het gezin impliceert ook dat wij als Kerk dat gezin alle mogelijke steun moeten geven en moeten zorgen dat er een draagvlak voor is, op verschillende vlakken, ook sociaal, economisch, enzovoort.”

De synodevaders schoven het huwelijk en het gezin duidelijk naar voren als een volwaardige weg van navolging van Jezus en medeverantwoordelijkheid in de Kerk. “Het huwelijk is niet

enkel het object van zorg in de Kerk, maar ook en vooral het subject van medeverantwoordelijkheid van het leven in de Kerk en de zending naar buiten”, aldus mgr. Bonny. Dat brengt volgens hem mee dat je het niveau van betrokkenheid van gelovigen en samenleving bij Kerk en geloof omhoog moet krijgen, in het volle besef dat dit soms moeilijk ligt.

Het glas is halfvol

Tegelijk beseft deze synode dat de voorbije jaren heel wat veranderd is op het vlak van huwelijk, gezin en relatievorming. Ze schonk dan ook veel aandacht aan alle modellen van samenleven, relatie- en zelfs gezinsvorming voor het huwelijk, maar ook na het falen in het huwelijk, en in een nieuwe relatie in nieuw-samengestelde gezinnen.

In het spreken over het gezin was er steeds aandacht voor de brede cirkels rond het sacramentele huwelijk. Daarbij was er oog voor groeiprocessen en voor het menselijk falen en hoe je daar als Kerk mee kunt omgaan. Bonny: “Wij zeggen vaak dat het glas halfvol of halfleeg kan zijn. Ik ben er voorstander van te kijken naar wat er al in dat glas zit en dat al te waarderen. En ja, dat kan nog onvolledig zijn en het moet nog groeien, maar het is toch positief dat het glas al voor de helft gevuld is. We kunnen al die zaadjes van het Woord – het Woord dat is mensgeworden in Jezus, maar ook buiten de zichtbare grenzen en het sacramentele bereik van de Kerk aan het werk is – al oppikken, ook in die onvolledige of gebroken relaties, en samen met het goede dat daarin zit op weg gaan in de hoop een stapje verder te geraken. Deed Jezus niet evenzo? Hij nam de mensen zoals ze zijn, gaf hen een voorschot van begrip, aandacht en vergeving, en ging dan met hen op weg. Die idee van

Mgr. Bonny, kardinaal Danneels en mgr. Van Looy blikten tevreden terug op de synode over het gezin op een druk bijgewoonde persconferentie in Rome.

welwillende aandacht voor het groeiproces van mensen in relaties vind ik terug in de slottekst.”

Deze gedachte sluit inhoudelijk aan bij de idee van barmhartigheid, de handtekening van paus Franciscus in de synodetekst. “Hoe kun je anders naar de periferie gaan als Kerk en oog hebben voor de gebrokenheid van het leven, zoals onze paus vraagt, dan met barmhartigheid?”, vraagt onze bisschop luidop. “Barmhartig betekent dat je aandacht hebt voor de concrete mens en wat hij meemaakt. Dat je een onderscheid kunt maken tussen wat doctrine is en hoe je die toepast in een concrete situatie. Zoals het Latijn een onderscheid maakt tussen *ius* of het recht en de *iuris prudentia* of de bezonnenheid waarmee je dat recht toepast.”

Complexere vragen

Onze bisschop onderkende in de synode ook aandacht voor de complexe vragen van onze tijd, zoals het samenwonen en het groeiproces naar het huwelijk (zie hierboven). Daarnaast stipte hij de problematiek van gemengde huwelijken aan. “Huwelijken tussen katholieken en niet-katholieke christenen zijn in vele gebieden een meerderheid geworden. De factor ‘Kerk’ is niet meer beslissend om toch samen christen te zijn”, luidt zijn analyse. Die gemengde huwelijken brengen ook vragen mee: “Bij welke Kerk zal het koppel aansluiten? Zal de vrouw nog naar de katholieke kerk gaan en de man naar de anglicaanse? Of beiden naar dezelfde kerk? En zo ja, welke? En hoe voeden ze hun kinderen op? Gaan de jongens mee met papa en de meisjes met mama of gaan alle kinderen mee met mama naar dezelfde kerk om de eenheid van het gezin te versterken? En papa dan? Gaat hij op z’n eentje naar de anglicaanse kerk of vergezelt hij vrouw en kinderen? En als hij dat dan doet voor zijn gezin, mag hij dan te communie te gaan? En wat moeten

de kinderen wel niet denken als hij niet te communie mag gaan?” Huwelijken tussen een katholiek en iemand van een andere wereldgodsdienst brengen vaak nog meer spanningen mee.

Voor de hertrouwde echtgescheidenen vonden de Duitse bisschoppen een uitweg. Ze zijn de bezielers van een goed geformuleerde paragraaf in de slottekst waarin een openheid wordt geschapen om hertrouwde echtgescheidenen volledig te integreren in de Kerk, met sacramenten, afhankelijk van hun individuele situatie. Bonny wijst op twee aandachtspunten: “Wat is hun persoonlijk traject geweest in deze relatie? Is de nieuwe relatie een stabiele relatie? Zijn er uit die relatie ook kinderen geboren? Ook zij worden opgevoed in het geloof en doen hun eerste communie, liefst met mama en papa erbij. En hoe leg je aan die kinderen uit dat mama of papa niet te communie zouden mogen gaan? Dan krijgt dat tere geloofspiantje meteen een flinke knak.” Daarnaast moet ook gepeild worden naar de relatie van hertrouwde echtgescheidenen met de Kerk. Hij besluit: “Beide vragen moeten persoonlijk onderscheiden worden in gesprek met de priester, rekening houdend met de leer van de Kerk, maar ook, zo zegt de slottekst, met de beleidslijnen van de bisschop. *(lacht)* Hier komt voor de eerste keer de bisschop ter sprake.”

De prangende kwestie van homoseksualiteit kwam amper ter sprake. De tijd was nog niet rijp om dit op wereldniveau te bespreken in de Kerk, meent onze bisschop, niet zozeer om theologische redenen, dan wel om culturele verschillen. “Maar”, citeert hij kardinaal Schonborn, “de Kerken die ermee te maken krijgen, moeten daarrond lokaal kunnen werken.” En hij vervolgt: “In de

landen die een wettelijke regeling hebben uitgewerkt voor homorelaties, kun je met andere woorden als Kerk je hoofd niet in het zand steken.”

Wat nu?

Nu is het wachten op een exhortatie over het gezin die onze paus zal schrijven op basis van de adviezen die de synode geformuleerd heeft. Tot dan heeft het geen zin grote pastorale manoeuvres uit te werken. Dat neemt niet weg dat we weten met welke realiteit en welke vraagstukken we hier geconfronteerd worden. “We kunnen dus ons huiswerk maken”, besluit mgr. Bonny. “Wat doen we als Kerk qua voorbereiding op het huwelijk en ondersteuning van het gezin? Welk aanbod hebben we om relaties te ondersteunen en mensen te helpen in hun groei naar een huwelijk?” Meteen steekt hij de hand in eigen boezem. “De zwakte van wat we vandaag aanbieden aan gezinnen, is een weerspiegeling van de zwakte van onze kerkgemeenschap. Onze gemeenschappen zijn zo dun geworden, dat ze de creativiteit missen om jonge mensen te bereiken en de draagkracht om hen te ondersteunen.”

In afwachting liet onze bisschop toch al een ballonnetje op: “Het zou interessant zijn om een statengeneraal te organiseren, in ons bisdom, in de Vlaamse Kerk of in heel ons land, met vertegenwoordigers van diocesane diensten, onderwijs, gezinsgroepen en andere groepen die bezig zijn met relatiebekwaamheid voor en tijdens huwelijk, theologen en ethici, vakmensen zoals huisdokters, rechters en politiemensen die dag in dag uit met familiale problemen te maken krijgen, jeugdbewegingen ... om samen op een gestructureerde manier na te denken en antwoorden te zoeken.”

GROEP IN DE KIJKER

VAN LEERLING TOT WERELDBURGER

Om het katoen van jouw jeansbroek te produceren is er ongeveer één liter benzine nodig en 12.000 liter water, zowat de hoeveelheid die een gezin gebruikt gedurende vier maanden. En vorig jaar leerde Broederlijk Delen ons dat er maar liefst 115 liter water nodig is enkel en alleen om het goud te ontginnen dat in één gsm zit. Aanschouwelijke voorbeelden uit ons dagelijks leven openen de ogen voor de problematiek van de katoenteelt en de mijnbouw. Dat is precies wat Scholengemeenschap kOsh, Katholiek Onderwijs Stad Herentals, wil doen om haar leerlingen op te voeden tot wereldburgers.

Ilse Van Halst

“Als school zetten we sterk in op mondiale vorming. Traditioneel werken we daarvoor samen met Broederlijk Delen, dat dergelijke thema’s uitwerkt voor het onderwijs”, legt Paul Van de Vel uit. Hij is leerkracht en graadcoördinator op de campus Scheppersstraat van het kOsh. Naast de klassieke nijverheidstechnische richtingen, biedt deze campus ook tuinbouwonderwijs aan en sinds vorig jaar haartooi en schoonheidsverzorging.

“We werken aan wereldburgerschap tijdens de les, maar ook in lesoverschrijdende activiteiten”, stipt Paul aan. Zo trok hij reeds met leerlingen op inleefreis met Broederlijk Delen naar Zuid-Afrika en Burundi en was de school

gastgemeenschap voor Senegalezen. “We vinden het belangrijk dat onze jongeren zich ervan bewust worden dat er een verband is tussen al wat zij doen en de gang van zaken in de rest van de wereld. We halen de wereld in huis – lees: school – om van daaruit de link te leggen naar ons leven en ons gedrag. In de hoop dat dit onze leerlingen aanzet tot lokaal handelen.”

Dit jaar zet de school een nieuw project op touw in samenwerking met twee ngo’s, Projecten in Afrika en Gardens of Life. In de krokusvakantie trekken twee leerkrachten en elf leerlingen naar Senegal om er een tuinbouwproject op poten te zetten in samenwerking met lokale boeren. “Een onderdeel daarvan is bijvoorbeeld de installatie van een irrigatiesysteem. Zo schenken we aandacht aan de klimaatproblematiek, met de Klimaattop in Parijs een erg actueel thema”, stipt de leerkracht aan.

Naast leerlingen biotechniek, natuurtechnische wetenschappen en tuinbouw, nemen twee meisjes uit schoonheidsverzorging deel. “Dat is boeiend,” vertelt Paul enthousiast, “want zij hebben dankzij hun vaardigheden heel andere manieren om contact te leggen met de plaatselijke bevolking. En daar draait het uiteindelijk om: om het ontmoeten en het samenwerken. Onze leerlingen denken nog te vaak dat wij het Zuiden moeten helpen. Als leerkracht proberen we onze jongeren diets te maken dat wij niet even gaan uitleggen hoe het moet, maar dat wij de mensen in het Zuiden wel kansen kunnen bieden zodat zij zelf het heft in handen kunnen nemen. Omdat dit het best rendeert op lange termijn.”

Net als een inleefreis vergt een dergelijk project heel wat inzet en voorbereiding: leerlingen moeten een motivatiebrief schrijven, ze leren in groep werken en leven, ze moeten acties opzetten om hun reis te sponsoren ... Ook de

nawerking is belangrijk, weet de leerkracht, want dan worden de ervaringen van enkele leerlingen vertaald naar heel de scholengemeenschap. “Tijdens een solidair ontbijt getuigen de inleefreizigers over hun belevenissen. Dit is steeds een beklijvend moment, want de andere leerlingen identificeren zich heel sterk met hun schoolvrienden. Hun verhalen zetten hen aan om zichzelf te bevragen: Hoe zou ik dat aangepakt hebben?”

Zelf gebeten door de wereldburgermicrobe is Paul actief als vrijwilliger bij Broederlijk Delen, zetelt hij in de Gemeentelijke Raad voor Ontwikkelingssamenwerking van Herentals, trekt hij mee aan de kar van Herentals als fairtradegemeente en is hij een van de bezielers van Wereldtals. “Om de twee jaar, dit jaar van 27 februari tot 30 april, sporen we de Herentalse verenigingen aan om een activiteit in een Noord-Zuidkleedje te steken waarbij de pijlers respect, verbondenheid en diversiteit centraal staan”, legt hij uit. “Als school kaderen wij onze Senegalreis in dit project.”

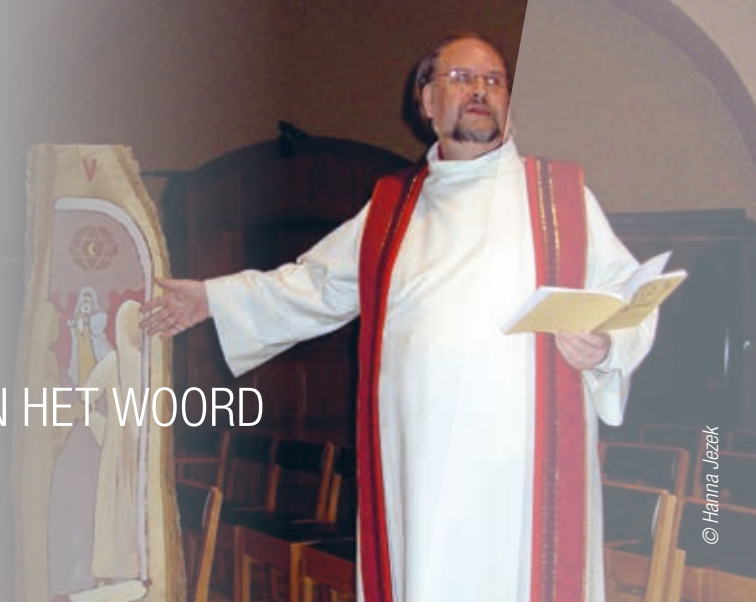
Concreet organiseert kOsh op 5 maart een Repair Café, waar mensen uit de buurt kunnen aankloppen om kapotte spullen te laten herstellen. “Dat is ons op het lijf geschreven”, weet Paul. “We benutten de talenten van onze jongeren, zij helpen anderen voort en worden zich ervan bewust dat ze een schakel zijn in een groter geheel, en ondertussen werken ze aan duurzaamheid. Dergelijke stimulansen zijn belangrijk voor onze leerlingen, voor wie het leren vooral functioneel gericht is op de arbeidsmarkt. Zo worden ze uitgedaagd om na te denken op creatief vlak, maar ook over hun plaats in de wereld.”

Info: kOsh Herentals, Scheppersstraat 9, 2200 Herentals, 014 24 85 20.

ESTAFETTE

EEN MEDEWERKER UIT DE KERK AAN HET WOORD

*Pol Hendrix, priester-kunstenaar,
vat het evangelie in beelden.*

© Hanna Jezek

*Priester-kunstenaar Pol Hendrix
bij zijn 'Via Marcus'*

© Pol Hendrix

*De laatste statie van 'Via Marcus',
opgesteld in de Sint-Jozefkerk van
Deume. Deze kruisweg kan ontleend
worden. Geïnteresseerden kunnen
ter plaatse komen met een groep
voor bezinning, vorming, liturgie ...
Op Goede Vrijdag 25 maart zal de
kruisweg om 15 uur met deze staties
worden gehouden.*

“

Ik ben priester-kunstenaar. In mijn priesterschap kan ik het kunstenaar-zijn niet uitsluiten en in mijn kunstenaarschap kan ik het priester zijn niet ontkennen. Toch zijn beide niet in evenwicht en zo hoort het wellicht. Onevenwicht zorgt voor beweging. Het maakt dat we gaande blijven. Soms gebeurt het dat de agenda van de priester de geestkracht van de kunstenaar afremt. Ik heb dat al te vaak zonder meer aanvaard, maar eigenlijk besef ik dat ik zo ontrouw ben aan mijn roeping.

“

En het Woord is Beeld geworden ”

Toen ik vorig jaar de kruiswegvariant *Via Marcus* heb gemaakt, volledig gebaseerd op het lijdensverhaal van Marcus, kon ik terug aan den lijve ervaren welk een vreugde het is om het evangelie in beelden te vatten die zoveel meer zeggen dan woorden. Alhoewel ik de Geest altijd als aanwezig ervaar, is Zij/Hij vooral dan heel intens aan het werk. Daar kan ik niet tegenop. Mijn devies is 'vrijmoedig en toegewijd' en dat ben ik niet in het minst wanneer ik teken en schilder, gebed- en liedteksten schrijf, vieringen en preken voorbereid ...

Op één bladzijde kan ik niet vertellen wat mij bezielt, hoe kunst en geloof zich in mijn leven verhouden, welke spiritualiteit mijn creativiteit voedt ... Daarom laat ik liever enkele voorbeelden van mijn schilderwerk voor mij spreken.

Men zegt van zingen dat het twee keer bidden is. Ik kan je verzekeren dat het Woord verbeelden een nog intensere vorm van gebed is. Amen.

”

Laat je in vervoering brengen
op www.sintfredegandus.be.
Wie meer wil weten of van dichtbij een
kijkje wil nemen, mag Pol altijd contacteren.

© Pol Hendrix

*'Bezorgde moeder'
toont Maria volgens het
Marcusevangelie (Heilige
Lodewijk van Montfortkerk
in Deume)*

DE KIOSK

MEDEDELINGEN

OPRICHTING PASTORALE EENHEDEN

Bij decreten van 27 november 2015 heeft de bisschop volgende drie pastorale eenheden opgericht:

De Pastorale Eenheid Sint-Bernardus

omvat het territorium van de parochies Hemiksem, Sint-Niklaas en bijkerk Onze-Lieve-Vrouw-Onbevlekt, *Station*; Niel, Onze-Lieve-Vrouw-Geboorte en bijkerk Sint-Jozef, *Hellegat*; Schelle, Heilige Familie, *Laar* en Schelle, Heilige Petrus en Paulus.

Het team van de PE bestaat uit priester Jef **Leysen**, diaken Emiel **Selderslaghs**, beiden verantwoordelijk voor de gemeenschapsofbouw en de coördinatie; priester Jef **Leysen**, Mick **Huybrechts**, beiden verantwoordelijk voor de liturgie en het gebed; diaken Emiel **Selderslaghs**, Lieve **Swaelen**, verantwoordelijk voor de catechese en de verkondiging; pastoraal werkster Annetta **Brits**, verantwoordelijk voor de diaconie en de solidariteit; Monique **De Groot**, verantwoordelijk voor het financieel en materieel beheer.

Pastores in de parochies: pastoor Jef **Leysen**, parochievicaris Walter **De Winter**, diakens Emiel **Selderslaghs**, Marc **Vereycken**, parochieassistenten Annetta **Brits**, Magda **Coveliers**.

Geloofskernen die deel uitmaken van de PE: Niel, WZC Maria Booschap; Niel, Broederschap Onze-Lieve-Vrouw van Scherpenheuvel; Schelle, Bijbelgroep OKRA.

De **Pastorale Eenheid Elia** omvat het territorium van de parochies Brecht, Sint-Job, *Sint-Job-in-'t-Goor*; Brecht, Sint-Leonardus, *Sint-Lenaarts*; Brecht, Sint-Michiel; Brecht,

Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes, *Lochtenberg*, *Sint-Job-in-'t-Goor*; Brecht, Sint-Willibrordus, *Overbroek*; Wuustwezel, Sint-Antonius van Padua, *Sterbos*; Wuustwezel, Sint-Jozef, *Gooreind*; Wuustwezel, Onze-Lieve-Vrouw-ten-Hemel-Opgenomen; Wuustwezel, Heilige Pieter en Pauwel, *Loenhout*.

Het team van de PE bestaat uit diaken Ivo **Van Hecken**, verantwoordelijk voor de gemeenschapsofbouw en de coördinatie, de diaconie en de solidariteit; Malvine **Loos**, verantwoordelijk voor de liturgie en het gebed; Lut **Van Gils**, verantwoordelijk voor de catechese en de verkondiging; Mariepaul **Dierckx**, verantwoordelijk voor het financieel en materieel beheer; Jan **Kempnaers**.

Pastores in de parochies: deken Michel **Baert** als leidinggevend priester, parochievicaris Peter **Gijsbrechts**, diaken Ivo **Van Hecken** (belast met de deelname in de pastorale zorg), parochieassistent in opleiding Anton **De Preter**.

Geloofskernen die deel uitmaken van de PE: Brecht, trappistinnen, cisterciënzerabdij Onze-Lieve-Vrouw van Nazareth met als rector Jozef **Pauwels**; Brecht, zusters van de Christelijke Scholen; Brecht, broeders van Liefde.

De **Pastorale Eenheid De Heilige Apostelen** omvat het territorium van de parochies Balen, Sint-Andries; Balen, Sint-Hubertus, *Hulsen*; Balen, Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand, *Rosselaar*; Balen, Sint-Willibrordus, *Olmen*; Mol, Sint-Jozef, *Wezel*; Mol, Sint-Bernardus, *Sluis*; Mol, Sint-Carolus Borromeus, *Rauw*; Mol, Sint-Jozef Ambachtsman, *Ginderbuiten*; Mol, Sint-Odrada, *Millegem*; Mol, Onze-Lieve-Vrouw-Onbevlekt, *Gompel*; Mol, Heilige Pieter en Pauwel en bijkerken Sint-Antonius, *Donk*

en Sint-Apollonia, *Achterbos*; Mol, Sint-Willibrordus, *Ezaart*.

Het team van de PE bestaat uit priester Norbert **Wauters**, verantwoordelijk voor de gemeenschapsofbouw en de coördinatie; pastoraal werker Luc **Motmans**, verantwoordelijk voor de liturgie en het gebed; priester Michel Brasseur, verantwoordelijk voor de catechese en de verkondiging; diaken Marc **Lodewyckx**, verantwoordelijk voor de diaconie en de solidariteit; Filip **Jacobs** verantwoordelijk voor het financieel en materieel beheer.

Pastores in de parochies: pastoors Michel **Brasseur** en Norbert **Wauters** (moderator van de equipe), parochievicarissen Albert **Folens**, Victor **Mangelschots**, Edmund Dass **Savarimuthu**, diakens Marc **Lodewyckx** en Jean **Verheyen**, parochieassistent Luc **Motmans**.

Geloofskernen die deel uitmaken van de PE: Mol, Heilig Hartziekenhuis met pastoraal ziekenhuiswerksters Greet **Scheers**, Griet **Van Coillie**; Mol, Gemeenschapsinstelling Bijzondere Jeugdbijstand De Kempen, campus De Hutten en campus De Markt, met als pastoraal werkende Hanne **Jacobs**.

Ingevolge houden de federaties Niel-Schelle-Hemiksem, Brecht-Wuustwezel en Balen-Mol, de functies van federatiecoördinator en de taken van de federatieteams in deze federaties op te bestaan.

SAMENVOEGING VAN PAROCHIES TE DEURNE

Bij decreet van de bisschop van 4 november 2015 werden de parochies Heilige Bernadette, *Venneborg*; Heilig Hart en

Op dinsdag 22 maart gaat mgr. Johan Bonny om 19 uur voor in de plechtige chrisnaviering in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen. Tijdens deze eucharistieviering wordt de olie bereid en gezegend waarmee de sacramenten van het doopsel, het vormsel, het priesterschap en de ziekenzalving tijdens het komende jaar zullen toegediend worden in heel ons bisdom. In het verleden vond de chrisnamis plaats op Witte Donderdag in de voormiddag. Om zoveel mogelijk mensen uit ons bisdom de kans te bieden om deze symbolisch sterke liturgie bij te wonen, vindt de chrisnamis dit jaar plaats op dinsdagavond in de Goede Week. In het bijzonder worden priesters, diakens, pastoraal werk(st)ers en medewerkers van parochies, federaties, toekomstige pastorale eenheden, gemeenschappen en bewegingen uitgenodigd.

© Johan Goverts

Sint-Rumoldus samengevoegd, zoals bepaald in canon 515 § 2 CIC, met ingang op de datum waarop het ministerieel besluit tot samenvoeging van de betrokken kerkfabrieken in werking treedt. De nieuwe parochie krijgt de benaming 'Emmanuelparochie'.

OVERLIJDEN

Op 15 november 2015 overleed in Antwerpen Frans **Peirelinck**, priester van ons bisdom en vroeger verbonden aan het Centrum voor Huwelijkscontacten in Antwerpen. Hij werd geboren in Bocholt op 23 februari 1928 en tot priester gewijd op 12 juli 1959.

Op 11 november 2015 overleed in Broechem Jozef **Cockx**, montfortaan, voormalig meewerkend priester in wzc Czagani te Broechem. Hij werd geboren in Rotselaar op 21 juni 1929 en tot priester gewijd op 22 juni 1958 in Oirschot (Nederland).

Op 22 juli 2015 overleed in Berlaar Renaat **De Ceulaer**, priester van het Heilig Hart van Jezus, meewerkend priester in wzc Sint-Augustinus in Berlaar. Hij werd geboren in Bouwel op 11 september 1929 en tot priester gewijd op 10 juli 1955.

STOPZETTINGEN

Guillaume **Armand Berghmans**, pater van de Heilige Geest, nam per 1 oktober 2015 ontslag als medewerkend priester in wzc Heilig Hart in Nijlen.

Jan **Mertens** nam per 1 juni 2015 ontslag als pastoraal rusthuiswerker in wzc Zusterhof, campus Onze-Lieve-Vrouw en campus Hadschot in Geel.

Jan **Leo Van Bergen**, pastoraal werker, nam per 3 juli 2015 ontslag als pastoraal rusthuiswerker in wzc De Hoge Heide in Arendonk.

De bisschop stelt er prijs op bij deze gelegenheid zijn medewerkers van harte te danken.

BENOEMINGEN

De parochies Kasterlee, Sint-Margarita, Tielen; Kasterlee, Onze-Lieve-Vrouw, *Lichtaart* en Kasterlee, Sint-Willibrordus worden vanaf 1 november 2015 toevertrouwd aan de pastorale zorg van een priesterequipe met als leden: Lieven **Snyers** die tevens moderator is van de priesterequipe, Joannes **Wies Lavreysen**, en pater David Raj **Chinnappan**, priester van de *Heralds of Good News*.

Jozef **Jef Barzin**, deken van het dekenaat Antwerpen-Noord, werd per 1 november 2015 herbenoemd tot pastoor-deken van de parochies Antwerpen, Sint-Jan-Baptist, Berendrecht, Antwerpen-Deurne, Heilige Bernadette en Antwerpen-Deurne, Heilig Hart. Zijn overige functies blijft hij behouden.

Birgitta **Burbaum**, pastoraal werkster van het bisdom Aken, werd per 14 april 2015 herbenoemd tot pastoraal ziekenhuiswerkster in de GZA-groep, campus Sint-Vincentius.

Ann **De Ceulaerde**, pastoraal werkster, voorheen parochieassistente voor al de parochies in de federatie Geel, werd per 1 september 2015 gezonden tot parochieassistente voor al de parochies in de federatie Regio Herentals.

Ann **De Cleyn**, pastoraal werkster, werd per 6 maart 2015 herbenoemd tot pastoraal ziekenhuiswerkster in het AZ Sint-Augustinus in Antwerpen.

Pascal **Humblet** werd per 1 november 2015 door de bisschop gezonden tot parochieassistente voor al de parochies in de federatie Schoten.

Ronald **Sledsens**, deken van het dekenaat Antwerpen-Zuid, werd per 1 oktober 2015 benoemd tot pastoor-deken van de parochies Antwerpen-Wilrijk, Sint-Jan Maria Vianney en Antwerpen-Wilrijk, Onze-Lieve-Vrouw van de Heilige Rozenkrans. Zijn overige functies blijft hij behouden.

Elisabeth **Eveline van Ommering**, pastoraal werkster van het bisdom Breda, werd per 2 oktober 2015 benoemd tot pastoraal ziekenhuiswerkster in het AZ Klina in Brasschaat.

Jan **Verheyen** werd per 4 november 2015 benoemd tot deken van het dekenaat Kempen-West en tot lid van het vicariaatsteam van het Vicariaat Kempen, voor een periode van zes jaar. Zijn overige functies blijft hij behouden.

Frans **Wouters** werd per 1 januari 2015 herbenoemd tot federatiecoördinator van de federatie Malle-Zoersel.

JUBILARISSEN 2016

Wegens plaatsgebrek konden we hier de lijst niet publiceren van de diocesane priesters, reguliere priesters, diakens en pastoraal werkers en werksters die jubileren in 2016. Je vindt die wel op onze website. We wensen hen allen proficiat!

VAN WONDE NAAR WONDER

Abdijweekend over verzoening

In een wereld waarin de roep naar gerechtigheid steeds vaker gehoord wordt als een schreeuw om meer repressie en straf, is het goed om weerwerk te bieden. Daarom trok Jan De Cock de wereld rond en zocht hij tientallen slachtoffers op van daden die we soms moeilijk kunnen vatten, maar toch konden vergeven: ouders van wie de kinderen door de Noor Breivik werden vermoord, vrouwen wiens mannen met de Twin Towers ten onder gingen, de schoondochter-weduwe van Albert Heijn, ...

“Vergeven is misschien het grootste geschenk dat ik mezelf gegund heb. Geestelijk ben ik toleranter en zachter geworden. En wat ik al zei, fysiek verdwenen mijn kwalen. Duw me niet in de slachtofferrol. Uiteindelijk gaat het niet om wat je meemaakt, maar om hoe je ermee omgaat. Ik heb het wonder van vergeving mogen ervaren. Alleen daarom al is mijn leven de moeite waard geweest.” Hank Heijn-Engel, weduwe van de vermoorde Nederlandse zakenman Gerrit Jan Heijn

Jan De Cock stelt de vraag of verzoening binnen ieders handbereik ligt. Of het ene feit makkelijker een pardon toelaat dan het andere. Of vergeving het monopolie is van religieuze mensen.

Onderweg ontdekt hij dat grote pijn sommigen zo heeft gekneet dat ze zichzelf tot model boetseren van verdraagzaamheid en sociale inzet. Hoe kunnen deze verhalen inspireren om te kijken naar ons eigen avontuur van ‘verzoening’? Wie wil ik nog vergeven? Van wie verwacht ik nog vergeving?

In het veilige kader van een abdij en luisterbereidheid kijken we samen naar onze processen. Via spel en ritueel, beelden en muziek wandelen we van het verleden naar de toekomst om volop te leven in het NU.

Praktisch:

Van 14 april om 19 uur, tot 17 april om 17 uur in de abdij van Postel, Abdijlaan 16, 2400 Mol. Inschrijven kan tot 1 april.

Prijs: op te vragen. **Info en inschrijven** via mail naar antwerpen@ccv.be of via de website www.ccv.be/antwerpen/vorming/id/12367/?backto=vorminglantwerpen

De vraag van Linda

Linda is onze digitale catechiste die allerlei spannende vragen op ons afvuurt. In werkelijkheid ontvingen we deze vragen van diverse vormselcatechisten uit het bisdom Antwerpen. Het zijn vragen en bekommernissen die uit hun concrete ervaring komen. Ze stellen vragen waarop niet zomaar een eenvoudig antwoord kan gegeven worden. Toch bieden deze vragen de kans tot reflectie. Meer nog: ze vragen ondersteuning en een waarderende benadering. Op de pagina <https://nieuw.kerknet.be/ccv-partner-christelijk-vormingswerk/artikel/de-vraag-van-linda> publiceren we maandelijks een nieuwe vraag, met bijhorende reflectie, waardering en ondersteuningstips. De eerste twee vragen die al online staan, luiden: Hoe kun je in deze tijd kinderen nog warm maken voor catechese? En hoe veeleisend mag ik zijn in de catechese? Je kunt de vraag van Linda ook vinden via deze kortere link: www.ccv.be/antwerpen/linda.

Family Time

Family Time is een ontleenbare intergenerationale activiteit. Ze is opgezet als een Bijbelse bezinningstocht in een klein groepje of een gezin met zeven haltes. Aan elke halte wordt een aspect van tijd aangereikt als uitnodiging tot een (geloofs-)gesprek. De thema's zijn geschikt voor jong en oud.

Deze tocht werd uitgetoetst op 4 oktober op de Familiedag in Averbode en werd daar enthousiast onthaald. Family Time is vanaf nu ontleenbaar. Bijzonder bruikbaar voor catechese op zondag, een ochtend, namiddag of avond met vormelingen of eerstecommunicanten, mogelijke broers of zussen, en hun ouders, voor het inhoudelijk luik van uw parochiefeesten, een plussersactiviteit, om een bepaalde periode in de kerk of parochiezaal in te zetten (advent, vasten, ...) als aanbod tot bezinning.

Contacteer CCV in het bisdom Antwerpen voor alle informatie via antwerpen@ccv.be of 03 287 35 83.

DOORKIJK

BEZINNING

HET HART OEFENEN

“

Niet omdat u talrijker bent dan de andere volken heeft de Heer zich aan u verbonden en u uitverkoren, want u bent het kleinste van alle volken. Maar omdat de Heer u liefhad en Hij de eed aan uw vaders wilde nakomen.

(Deuteronomium 7,7-8)

”

In de eerste dagen van ons verblijf in Dublin lazen we tijdens de eucharistie dit Bijbelvers. De voorganger koos voor de liturgie van het 'heilig Hart van Jezus'. Die ochtend hadden we gehoord dat het stadium van onze vorming traditioneel de *schola affectus* genoemd wordt, in mooi Engels *the school of the heart*. Na twee jaar noviciaat, na de studies filosofie en theologie en de eerste ervaringen in het werkveld, krijgen we de kans om te herbronnen, de band aan te halen met Hem die ooit ons hart ten diepste bewoog. We mogen terugkeren naar het hart van de zaak.

De voorganger benadrukte nog hoe providentieel het was dat paus Franciscus net nu het Jaar van de Barmhartigheid uitroept. Dit jaar staat in het teken van het (her)vinden van ons hart voor anderen. De paus roept op om de zwakke, gekwetste medemens centraal te plaatsen, en samen met die mens, God zelf. En het is een jaar om te oefenen in vergeving. Want ook dat is barmhartigheid: de weg naar verzoening openhouden, hoeveel pijn de ander je ook deed. En het wordt een jaar om vergeving te vragen. Het één heeft met het ander te maken: wie verzoend is met God en zijn naaste zal zoveel meer liefde kunnen geven, en omgekeerd.

Barmhartigheid loopt als een rode draad doorheen de joods-christelijke traditie. God heeft immers het "kleinste van alle volkeren" uitgekozen als Zijn uitverkoren volk. Hij redde het uit het

slavenhuis van Egypte (Deuteronomium 7,8). Hij had "hun ellende gezien, de jammerklachten over hun onderdrukkers gehoord" (Exodus 3,7). Hij spoort Israël voortdurend aan om zich te bekommeren om de zwaksten onder hen: de weduwe, de wees en de vreemdeling. Israël is zelf ook vreemdeling geweest, zwak en belaagd (Exodus 20,20-23; Deuteronomium 24,19-22, ...).

God heeft dus een hart. Met die God zou Israël zich onderscheiden van de omliggende volkeren en hun goden: die laatsten stonden vaak alleen voor brute natuurkrachten en geweld. Christenen geloven zelfs dat Gods hart 'vlees' werd – concreet en tastbaar – in Jezus Christus. Het geloof in zo'n God zal ook ons vandaag onderscheiden van anderen – in een tijd met zoveel haat en geweld, een tijd waarin fouten onvergeeflijk zijn zonder rechtszaak. Of onvergetelijk, want vastgelegd op een Youtube-filmpje dat de wereld rondgaat. Laten wij daar niet in meegaan.

De arme en gekwetste medemens brengt ons dicht bij God. Dat zal elke gelovige kunnen bevestigen die ooit als vrijwilliger of professioneel in contact kwam met ziekte, armoede, pijn of zelfs de dood. Als die zaken ons hart raken, gaat het meteen diep. Ik zag, bijvoorbeeld, de onbaatzuchtigheid van leerlingen, wanneer ik hen mocht begeleiden bij daklozen. Je ziet het wanneer paus Franciscus zijn hoge functie even opzijzet om een zieke, een kindje of een persoon

met een beperking te zegenen. Het contact met de arme, de inzet tegen onrecht, geeft de Kerk elan: het maakt haar geestelijk sterk, en geeft haar boodschap geloofwaardigheid.

Ook wij hier in Dublin oefenen dit jaar ons hart in het zoeken naar God en barmhartigheid. We zullen een retraite doen van dertig dagen, we krijgen een kleine zending van tweeënhalf maand lang, ergens in Europa, in een kleine parochie in het noorden van Schotland of in een vluchtelingenkamp in Malta. We bidden dat we ook iets van Hem mogen vinden.

Walter Ceysens
priester in de Sociëteit van Jezus

Momenteel verblijft Walter in Dublin voor een jaar van reflectie en gebed dat zijn vorming als jezuïet officieel afrondt.
www.jezuïeten.org en www.tertianship.eu.

Walter Ceysens

OP NAAR KRAKAU!!! OP WEG GAAN OM BARMHARTIG TE ZIJN

Deze zomer vindt de vijftiende editie van de Wereldjongerendagen plaats. Dit keer trekken katholieke jongeren uit de hele wereld naar Krakau. Ook paus Franciscus zal van de partij zijn. Er wordt wel eens beweerd dat je de Wereldjongerendagen kunt beschouwen als het grootste festival ter wereld, wellicht zelfs het grootste evenement ter wereld. De laatste edities trokken vlot twee tot drie miljoen bezoekers. Wat maakt dat zoveel mensen erbij willen zijn?

Eerst en vooral is het een heel feestelijk en kleurrijk gebeuren waar ontmoeting tussen de verschillende landen centraal staat. Daarnaast is het voor veel West-Europese jongeren, die doorgaans leven in landen waar het katholieke geloof geen evident gegeven meer is, vaak een bemoediging om met zoveel gelovigen samen te zijn. Een week lang samen je geloof vieren, zonder dat je verantwoording hoeft af te leggen waarom je vandaag nog gelooft. Verantwoording die thuis vaak wel wordt gevraagd. De Wereldjongerendagen zijn voor jongeren vaak een mijlpaal in hun geloofsleven.

Net als de vorige keren willen we ook deze zomer met IJD met veel volk naar Krakau trekken. De ervaring leert echter dat de voorprogramma's van de Wereldjongerendagen minstens zo belangrijk zijn als de dagen zelf. IJD Antwerpen staat samen met IJD Brugge in voor het voorprogramma 'Amuzes'. We bezoeken Keulen, Kassel, Leipzig, Berlijn en

Praag om er kunst en cultuur op te snuiven, om zelf met kunst bezig te zijn in de vorm van diverse workshops, maar ook om stil te staan bij verschillende Bijbelverhalen. Aan de hand van deze verhalen gaan we op zoek naar de actuele vertaling ervan in de verschillende steden en hun geschiedenis. Tijdens de laatste dag van ons voorprogramma zoeken we de natuur om daarna met frisse moed naar Krakau te vertrekken om daar op te gaan in het grote geheel van jonge mensen die samen hun geloof vieren. Momenteel zijn de voorbereidingen voor ons voorprogramma in volle gang. Er worden slaaplocaties gezocht, de programma's in de steden worden uitgewerkt, er wordt druk gezocht naar begeleiders en mensen die instaan voor de logistiek.

Het thema van de Wereldjongerendagen luidt 'Zalig de barmhertigen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden' (Mattëus 5,7). Het thema sluit naadloos aan bij het Jaar van

de Barmhartigheid, maar ook bij het gedachtegoed van Johannes Paulus II, die afkomstig was van Krakau. Het thema breidt meteen een mooi vervolg aan de vorige editie van de Wereldjongerendagen onder het motto 'Ga en maak alle volkeren tot mijn leerlingen' (Mattëus 28,19).

Paus Franciscus roept in zijn encycliek *Evangelii gaudium* op om een missionaire Kerk te zijn, een Kerk die de deuren open durft te zetten en een Kerk die naar buiten durft te treden. Maar niet om te laten zien hoe goed we zijn. Het naar buiten treden gaat voor Franciscus hand in hand met de act van barmhartigheid. *'Een evangeliserende gemeenschap zal in haar doen en laten het dagelijkse leven van mensen delen, de afstand verkleinen, zich klein maken, zo nodig tot vernedering toe, het leven van andere mensen delen en zich via anderen laten raken door het lijdende lichaam van Christus.'* (*Evangelii gaudium*, 24) Het is dan ook niet vreemd dat de paus eerst oproept tot missionering en evangelisatie, maar dit daarna meteen koppelt aan de oproep om barmhartig te zijn.

Inschrijven kan op www.ijd.be.

Meer informatie vind je op www.krakau2016.be, maar kun je zeker ook opvragen via IJD Antwerpen.

JONGERENKATERN

WAT IS DAT EIGENLIJK, BARMHARTIGHEID?

Het thema van de Wereldjongerendagen is barmhartigheid. Daarmee sluiten deze aan bij het Jubeljaar van Barmhartigheid dat onze paus afkondigde en dat nog tot 22 november loopt. En nu komt IJD Antwerpen ook nog eens met een meter van barmhartigheid op de proppen (zie Plug & Play). Maar wat is barmhartigheid eigenlijk?

Het woord doet wat ouderwets aan en wordt buiten de kerkelijke context nauwelijks gebruikt. 'Barmhartig' komt van het Latijnse *miser cordia* of *miser icors* dat later werd vertaald naar het Gotische *amahairts*, het Oudhoogduitse *amherz*, het Middelhoogduitse *barmherzec* en het Nederrijnse *barmhertig*. Het woord duidt op mededogen voor de ander. Mededogen is iets anders dan medelijden. Oog hebben voor het leed van de ander, het niet weggijken van het leed van de ander en er zelfs voor in actie komen. In actie komen tegen het lijden van de ander.

Wie is dan de naaste van de lijdende ander? Daarover was Jezus heel duidelijk in de parabel over de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan (Lucas 10, 25-37): de naaste is degene die barmhartigheid heeft bewezen. Afkomst, geslacht, geartheid en wat dan ook, doen er in dat geval absoluut niet toe. Een mens in nood moet je daadwerkelijk helpen met alle beschikbare middelen: dat is barmhartigheid. Ook al kun je het leed van een ander niet volledig wegnemen, ook al is het niet mogelijk om de problemen van de ander volledig op te lossen, het bijstaan met alles wat wel kan: dat is barmhartigheid.

Meter van barmhartigheid

Ik vind het erg, maar wat kan ik eraan doen? ●

Dit nieuws raakt me ●

Aan deze situatie zou echt iets gedaan moeten worden ●

Dit is onrechtvaardig en ik kom in actie ●

PLUG & PLAY

METER VAN BARMHARTIGHEID

De meter van barmhartigheid is een handig instrument dat je op actuele en originele wijze doet nadenken over wat barmhartigheid vandaag voor jou kan betekenen. Barmhartigheid heeft er alles mee te maken in hoeverre je je door het leed en het onrecht rondom jou kan en durft te laten raken en actie onderneemt om waar mogelijk hulp te bieden. Enkele voorbeelden zijn de vluchtelingencrisis, een dakloze, pesten of mensenhandel.

Deze meter wil dat 'laten raken' met jou in kaart brengen. De meter is geschikt voor alle leeftijden en kan in grote groepen of in kleine groepen gebruikt worden. Het is ook een geschikte methodiek om te gebruiken in de klas. Te ontlenu via IJD Antwerpen.

DE BRAAMBES

Met vreugde kondigen we de komst van twee nieuwe collega's aan. Thijs van den Brande maakt sinds november deel uit van het dynamische IJD-team. Thomas Willemsen zal eind januari zijn intrede doen. Wij wensen hen alvast een vliegende start!

Thomas

Thijs

WAS JIJ ERBIJ?

Na sluitingstijd de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal verkennen en in gesprek gaan met enkele interessante getuigen: heel wat jong volk greep deze uitgelezen kans op de nocturne voor studenten op 27 oktober. Dat is een initiatief van het platform studentenpastoraal Antwerpen (Thomas More, Karel de Grote, UA Pastorale Dienst, UCSIA, Sant'Egidio jongeren, IJD Antwerpen en bisdom Antwerpen). Na een rondleiding door Bart Paepen en praatcafés met Niek Evers van 't Vlot en de Chaldeeuwse priester Sati was er tijd voor ontmoeting en reflectie.

Harten troef in Turnhout op vredesdag 4 oktober. Onder het motto 'Diversity' organiseerde de kersverse socio-culturele vereniging Fris Gemixt op de Grote Markt van Turnhout een geslaagde interculturele vredesdag. Fris Gemixt is een groep van negen jongeren uit diverse gemeenschappen. Ze zijn ongerust over de vaak negatieve manier waarop onze samenleving omgaat met de toenemende diversiteit en willen dit veranderen. De parochie Sint-Pieter uit Turnhout werkte wat graag mee aan het project.

Op 5 november bracht onze bisschop een verkennend werkbezoek aan de vijf parochies van Federatie Netebronnen in hartje Kempen: Sint-Job (Schoonbroek), Sint-Niklaas (Dessel), Heilige Familie (Witgoor), Sint-Martinus (Retie) en Sint-Niklaas (Postel). Op het programma een bezoek aan een varkensteeltbedrijf, het woonzorgcentrum Residentie Alfons

Smet in Dessel (zie foto) en Woonhuis De Hei, een woonaccommodatie voor mensen met een mentale beperking. Na enkele huisbezoeken ging het richting parochiezaal van Postel waar senioren een kaartje legden. Na een druk bijgewoonde vesperdienst in de Sint-Martinuskerk volgde een vruchtbare vergadering met het federatieteam. Federatiecoördinator pater Nicolaas besloot de dag met een mooie vergelijking uit het boerenleven gegrepen: "Wat een varken eet, daar smaakt het naar! Waarmee wij ons als gelovigen voeden, daar smaken wij naar! Ons eigen gebed, onze individuele geloofsgroei en onze persoonlijke getuigenissen zijn héél hard nodig, opdat anderen, 'goesting' krijgen om méé te doen!"

Club De Grize Kat is dit jaar zeventig jaar onderweg met en voor kansarme kinderen en jongeren en hun familie. En dat werd gevierd op 18 oktober. Vrijwilligers kregen als dank een mok van De Grize Kat met wat lekkers erin. De Grize Kat, een buurtwerking in Antwerpen-Noord, richt zich tot lokale kansarmen met een jeugdwerking, voedselbedeling en eerstelijns hulp. Ze voert nog steeds de christelijke inspiratie van oprichter pater Jan Cuijle hoog in het vaandel.

Samen werken aan vrede en bidden voor een duurzame wereldvrede. Op 8 november organiseerden het bisdom bij de Krijgsmacht en de Antwerpse Raad van Kerken in samenwerking met het vicariaat Antwerpen, Wereld Missie Hulp, Pax Christi Vlaanderen en de inspecteur-adviseur van het islam-onderwijs, een interreligieuze bezinning in de Sint-Laurentiuskerk in Antwerpen om terug te denken aan de doden uit de Wereldoorlog van honderd jaar geleden.

© Wim Hendrix

© Zusters Heilig Hart Maria

Wapperende vlaggen, stralend herfstweer en blij zusters verwelkomen op de open-kloosterdag op 4 oktober, een initiatief in het kader van het Jaar van het godgewijde Leven, al wie een kijkje wilde nemen achter het vroegere 'slot' in het klooster van de zusters van het Heilig Hart van Maria in s' Gravenwezel.

© Mark Walker

Klanken en stilte. Dat is het thema van de negende editie van de Open Kerkendagen op 4 en 5 juni. Het is een uitnodiging aan de bezoekers om naar de gebedshuizen te luisteren: naar hun klokken, beiaarden, orgels, hemelse gezangen die echoën in de gewelven ... maar ook naar de bezinnende stilte die er vaak heerst. Zo snel mogelijk inschrijven via www.openkerkendagen.be of **0487 70 46 06**.

© Ecoteam Bisdom Antwerp

Het Ecoteam van ons bisdom organiseerde samen met CCV op 26 november een bezoek aan Umicore in Hoboken. Umicore herwint onder meer edelmetalen en metalen uit gsm's en computers op een duurzame wijze. De bezoekers kregen een duidelijke uiteenzetting over de inspanningen die het bedrijf de laatste decennia geleverd heeft om zijn 'kwalijke naam' uit het verleden als Union Minière ongedaan te maken, door grote ecologische investeringen binnen het bedrijf en door grondige bodemsaneringen bij de buurtbewoners rond de site.

© Zusters Heilig Hart Maria

De provincie Antwerpen maakt 14.700 euro vrij voor de inrichting van het erfgoeddepot in de norbertijnenabdij in Tongerlo. Momenteel bevinden kostbare drukken en archivalia zich in onaangepaste rekken en kasten met al te scherpe randen. In 2012 startten de norbertijnen met een grootscheeps renovatieproject om hun omvangrijke erfgoedcollectie beter te preservieren voor de toekomst. Ze vormen hiervoor het vroegere retraitehuis om tot een echt 'Erfgoedhuis'. Dat zal dienen als centrale bewaarplaats van de precieuze abdijsbibliotheek, het abdijsarchieef en verschillende kunst- en erfgoedcollecties.

Een vormingsdag in de Karmel aan de Rosier in Antwerpen op 4 oktober, sterfdag van Teresa van Avila, sloot het feestjaar naar aanleiding van de vijfhonderdste verjaardag van de geboorte van deze Spaanse heilige en mystica. Doctor Ilse Keremans, lekenkarmelietes, schetste hoe de authentieke boodschap van Teresa uit het warme Spanje naar het koudere Vlaanderen kwam. Karmeliet Dick Cobben bracht de inzichten van Teresa in overeenstemming met de ervaringswereld van de moderne mens. Een filmpje van ATV, weliswaar uit 2001, liet een inkijk in het klooster van de Karmel in de Rosier toe. Een verschil van veertien jaar in tijd dekt in praktijk weinig verandering: het gebedsleven en de dagelijkse taken veranderen niet. De zusters zijn wel ouder geworden maar nog even vriendelijk! In Antwerpen kunnen zij sinds kort rekenen op steun van zusters uit de Filipijnen die al een behoorlijk mondje Nederlands spreken.

© Christa Damsen

HET VOORVAL UIT HET LEVEN GEGREPEN

BARMHARTIG

In de opgewarmde aarde zat ik begin december gewoon op een bank in Berlijn *El libro de arena* van de blinde Argentijn Borges te lezen, toen het andere eind van mijn bank plots in beslag werd genomen door een jongeman van een jaar of vijfendertig die mijn lijlid begon te fluiten. *La chanson des vieux amants* van Jacques Brel. Ik ben zo aan dat lied verknocht dat ik vind dat niemand het mag zingen behalve mijn binnenste. De wijze waarop hij het floot, irriteerde mij mateloos, vooral toen hij even later ook de eerste woorden ervan begon te zingen. Zijn stem klonk allesbehalve Brel en omdat Antwerpenaren zelfs in het Frans elkaar van op lichtjaren afstand herkennen, vroeg ik: "Jongeman, bent u van Antwerpen?" "Ik ben afkomstig van Berchem, maar ik woon sinds mijn vijftiengste in Hoboken" zei hij heel nauwkeurig. Ik voelde iets heel vreemds en kon mij niet bedwingen. "Toch niet in de Krugerstraat 105 naast de kerk?" "Absoluut" zei hij. "Dan bent u

Ronald Sledsens

ongetwijfeld Ronald Sledsens" zei ik verbaasd. "Ik ben ook Ronald Sledsens. Het is nu 2015 en we zijn in Berlijn." "Nee" zei hij "ik zit hier op een bank aan de Berchemse Vest en al is het merkwaardig dat we op elkaar lijken, jij bent stukken ouder en al goed kaal." Ik begreep dat ik hem droomde. "Wil je niets over mijn verleden horen, want dat is jouw toekomst?" vroeg ik schuchter. Hij zei niet ja of nee. Ik begon te vertellen over mijn wijding en daarna, over mijn tijd in het onderwijs en daarna, over mijn gidsbeurten in Syrië en daarna. Ik was blij dat hij niks over mijn afschuwelijke mislukkingen vroeg. Echt luisteren deed hij trouwens nauwelijks. "Waarom heb je die tekst van Folliet nooit verder uitgewerkt?" vroeg hij eensklaps. Ik schrok, Joseph Folliet was een priester en socioloog uit Lyon met een tot in de Weerstand bewogen leven die indertijd geweldige indruk op mij gemaakt had met zijn *Zaligsprekingen voor mensen die kunnen lachen*. Dertig jaar geleden had ik mij voorgenomen om daar een boekje over te schrijven, maar het echte priesterwerk had dat voornemen geneukt. "Mocht je erop gewerkt hebben, had je nu barmhartiger naar jouw tijd gekeken. Nu vind je de mensen oppervlakkig, de straat crimineel, de moslims te talrijk, de jeugd lawaaziek en je eigen kerkbedrijf zieltoegend ... Voor zo'n toekomst ga ik niet!" zei hij en verdween. Ik liet Borges voor wat hij was en haastte me naar mijn hotel. Dertig jaar te laat begon ik aan een uiterst vrije vertaling:

Zalig wie om zichzelf lacht,
levenslange pret hem wacht.

Zalig wie berg van molshoop
onderscheidt, heel veel kopzorgen
vermijdt.

Zalig wie zonder schuldgevoelen rust,
hij raakt zelden uitgeblust.

Zalig wie zwijgt en luistert,
hem wordt wijsheid ingefluisterd.

Zalig wie 't kleine met ernst bekijkt en
't ernstige vredig, zijn gemoed danst
evenredig.

Zalig wie de glimlach bewondert, de
grijnslach vergeet, zijn zonnigheid is
compleet.

Zalig wie altijd barmhartig het doen van
de ander leest, hij mag naïeveling wezen,
maar bezit het elixir om de wereld te
genezen.

Zalig wie denkt voor hij handelt en bidt
voor hij denkt, geen mens wordt door hem
gekrenkt.

Zalig wie lacht en zwijgt bij tegenspraak
of trappen op zijn tenen, het evangelie zit
heel diep in zijn genen.

Helemaal zalig wie in elke mens de Heer
herkent, hij maakt God zelf eindeloos
content.

Ronald Sledsens

© Jan Wellfens

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij

Volgende keer:

STILVALLEN EN ZIEN

www.relevant-bisdomantwerpen.be